

Șef Rabin dr. MOSES ROSEN

MOȘE ȘI LIMITELE
MODESTIEIFragmente dintr-o predică rostită de Eminența Sa,
sîmbătă 11 iunie 1983, la Templul Coral

„Și omul Moșe a fost cel mai modest dintre oamenii de pe suprafața pămîntului” (Numeri 12,3).

Caracteristica esențială a citorului iudaismului este deci modestia. Legislatorul, comandantul de oști, învățătorul, judecătorul, gospodarul și cite și mai cite calități, toate duse la superlativ, toate se eclipsază în fața aceleia a modestiei lui Moșe.

Și totuși... Îl zărim în pericopa acestui Șabat „KORACH” într-o ipostază cu totul diferită și, la prima privire, de neînțeles. Korach și acoliții săi se revoltă împotriva lui Moșe și a lui Aron. Le reproșează că au monopolizat puterea lumescă și cea spirituală. Korach vîntură lozinci demagogice și le îmbină cu o încredere de discreditate a marelui nostru învățător. Ei nu se abzie însă întru nimic, nici de Dumnezeu, nici de a sa învățătură. Dimpotrivă. În numele Său și al Torei, ei săvîrșesc, utilizînd un limbaj modern, tentativa de „lovitură de stat”.

Și totuși... Moșe ia o poziție de neasemuit cu cele pe care le-a luat cînd cu păcatul vițelului de aur sau cu cel al calomniatorilor Eretz-Israelului. Fără cruțare, fără milă el cere lui Dumnezeu „să-și deschidă gura spre a-i înghiți” un test al adevărului învățăturii sale. „Dacă acești oameni vor muri ca toți ceilalți oameni, atunci aceasta înseamnă că nu Dumnezeu m-a trimis către voi”. Numai pedeapsa cumplită, imediată, va demonstra că el, Moșe, e conducătorul și învățătorul cel adevărat (Numeri 16,29).

Atacul contra Dumnezeului Unic, acela împotriva Țării Făgăduinței se cereau iertate, iar acela împotriva lui Moșe nu merita nici o clemență? Unde e modestia lui Moșe?

În realitate, însă, Moșe a sesizat esența tentativei lui Korach. Aici nu era vorba numai de persoana sa, ci de însuși viitorul lui Israel, care nu va putea fi chezușit decît de unitatea sa.

A sparge această unitate, a submina autoritatea lui Moșe, cel care o simboliza, a fărâmița poporul în grupuri setoase de bogăție și putere însemna a lipsi poporul de un ideal, a-i slăbi suportul moral și astfel a-l osindi la o dezagregare menită a-l readuce în țarcurile robiei.

De data aceasta crutarea vinovaților era nocivă. Adevărul, bietul adevăr, amenințat de toți demagogii și vinătorii de putere, trebuie salvat printr-o demonstrație promptă și convingătoare.

Modestia lui Moșe a ajuns la un punct în care, din supremă calitate, amenința să devină defect catastrofal. Un conducător de obște trebuie — așa ne învață Moșe — să dea modestia la o parte, atunci cînd în joc sînt interesele vitale ale colectivității.

O legendă talmudică completează pasagiul biblic privitor la Korach, spunînd că:

„Din mormîntul lui Korach, veac de veac și an de an, se aude glasul fiilor săi care strigă

משה אמת ותורתו אמת ואמתו כדאית
„Moșe e Adevărul; Învățătura sa e Adevărul, iar noi sîntem mincinoși”.

În marea bălăie în slujba adevărului, Moșe a învins de data aceasta, pentru că a avut bunul simț să știe pînă unde trebuie să meargă și unde trebuie să se oprească modestia.

PRIMIRE LA PREȘEDINTELE NICOLAE CEAUȘESCU

Dl Nicolae Ceaușescu, președintele Republicii Socialiste România, a primit, la 31 mai 1983, pe Arthur Schneier, președintele Fundației „Apelul pentru conștiință” din S.U.A., care a făcut o vizită în țara noastră.

La primire a participat Ștefan Andrei, ministrul afacerilor externe.

Oaspetele a mulțumit pentru primirea acordată și și-a exprimat satisfacția de a se reintîlni cu șeful statului român.

În cursul convorbirii au fost abordate probleme legate de dezvoltarea relațiilor româno-americane și unele aspecte ale vieții internaționale actuale și îndeosebi ale situației din Orientul Mijlociu.

Întrevederea s-a desfășurat într-o atmosferă cordială.

VIZITA DLUI RABIN ARTHUR SCHNEIER

Dl Arthur Schneier, Rabinul Sinagogii „Park-East”, președintele secției nord-americane a Congresului Mondial Evreiesc și Președintele Fundației ecumenice „Appeal for Conscience”, a făcut o scurtă vizită în țara noastră în zilele de 30—31 mai 1983.

D-sa a fost primit în audiență de către domnul Președinte al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu.

Dl Rabin Arthur Schneier a participat, de asemenea, la o masă oferită în cinstea d-sale de către dl Președinte al Departamentului Cultelor, Ion Roșianu.

Dna Maria Groza, adjunct al ministrului de externe, a oferit, de asemenea, un prînz în cinstea d-sale.

În aceeași zi, dl Rabin A. Schneier a fost primit, într-o atmosferă frățească, de Prea Fericitul Justin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române. La primire a participat dl. Ion Roșianu, președintele Departamentului Cultelor.

Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a avut o întrevedere cordială cu dl Rabin Schneier, în cabinetul d-sale. A avut loc un prietenesc schimb de vederi în legătură cu problemele la ordinea zilei din viața evreiască.

Vizita unor delegații
ale iudaismului european

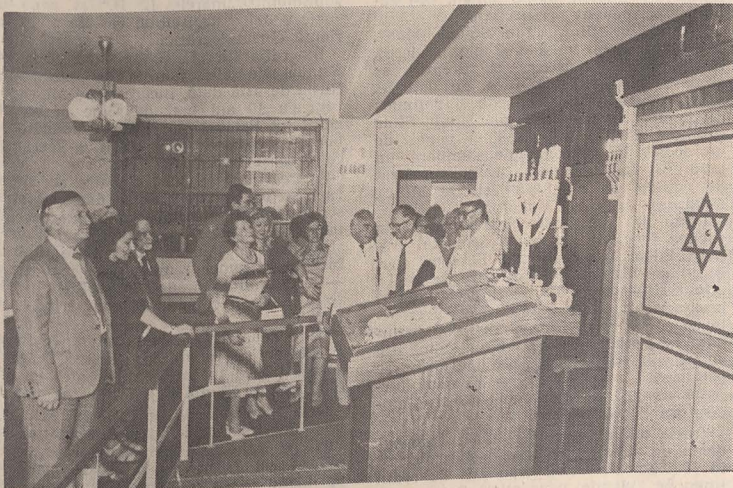
În prima jumătate a lunii iunie a.c., Comunitatea evreiască din România a primit trei vizite frățești. Prima, din partea Comitetului social al CONSILIULUI EUROPEAN PENTRU SERVICIILE COMUNITARE, care a trimis aici un număr important de activiști sociali, spre a studia modul de organizare a activității de asistență socială a comunității noastre. A doua vizită, organizată de dl Șef Rabin Mordehai Piron (Zürich) a reprezentat iudaismul elvețian, 36 de membri ai Comunității evreiești din Zürich, venind aici, la îndemnul conducătorului lor spiritual, spre a vedea aspecte ale vieții evreiești din România care l-au impresionat pe d-sa la vizita pe care a făcut-o aici în urmă cu aproape doi ani.

A participat și o delegație a Consistoriului Religios al Evreilor din Bulgaria. Vineri 3 iunie, după amiază, a sosit delegația Consiliului European. Seara oaspeții au fost salutați de Eminența Sa în cadrul predicii rostită la serviciul divin de Kabbalat Șabat (publicăm, în p. 11, fragmente din această predică). A răspuns dl Weil, vorbind în numele delegației Consiliului de conducere pentru asistență socială din Londra. În conti-

nuare oaspeții au participat la o masă festivă de Șabat, împreună cu conducătorii Federației Comunităților Evreiești și ai Comunității evreilor din București și cu un mare număr de devotați slujitori ai instituțiilor noastre de cult, cultură iudaică și asistență socială și numeroși distinși intelectuali. Au participat membri ai Ambasadei Israelului în frunte cu dl și dna ambasador Zvi Brosch. Eminența Sa dl Șef Rabin dr. Moses Rosen a rostit o impresionantă alocuțiune. Au luat cuvîntul Excelența Sa dl Zvi Brosch, ambasadorul statului Israel și dna Nicole Goldmann, director în Consiliul European al Serviciilor Comunitare Evreiești. Corul Talmud Tora, sub conducerea dlui M. Damian, a susținut un bogat program de cîntece tradiționale, mult apreciat de cei prezenți.

Sîmbătă 4 iunie, oaspeții au participat la serviciul divin de la Templul Coral și la un Kiduş oferit în cinstea lor. În continuare Eminența Sa a făcut o expunere cu privire la Comunitatea evreiască

(Continuare în p. 6)

Oaspeții vizitează sinagoga din Căminul „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”

În timpul unei ședințe de lucru cu reprezentanți ai Consiliului European pentru Serviciile Comunitare

„OPERATIUNEA LINZ“

Ați auzit de „Operațiunea Linz“? Desigur, mulți dintre noi — nu, pînă la apariția cărții cu același titlu, datorată strădaniei a doi istorici de artă, soții Ruth și Max Seydewitz, din R. D. Germană*. După îndelungate și perseverente cercetări ale unor arhive din mai multe țări europene, autorii au scos la lumină adevărul despre cea mai vastă acțiune de jefuire de bunuri culturale și opere de artă din istoria civilizației. Cei care am trăit vremurile tragice ale marelui război ne amintim cu oroare, iar generația de azi nu-i va fi niciodată de ajuns să-i pomenim despre faimoasa armată în uniforme verzi ce călca Europa în „pas de giscă“, în iureșul „Blitzkrieg“-ului. Iată însă că, aflăm acum, mîndra oaste ariană, spiculă și bine hrănită cu piinea furată de la gura copiilor de „rasă inferioară“, pornită să instaureze fericirea (pentru ea) a „Reich-ului de o mie de ani“, era pusă pe furtisaguri planuite cu mult înainte de declanșarea marelui măcel. Furtul e furt, fie că-l numim gădnărie sau rapt literar, iar armate pornite să cucerească, să taie și să spinzure în numele unui război — fie el sfînt sau nu — și care să nu jefuiască nu s-au prea văzut. De data aceasta treaba-i „nazistă“, bine întocmită. A căpătat și un nume, codificat, cei drept: „Operațiunea Linz“! De ce Linz? Acesta era locul de bastină al lui Hitler, în Austria, și poate lui, poate slugoilor lui le-a tre-

cut prin cap ideea să facă din acel tirg, aproape anonim, centrul lumii artistice, prin încorporarea celui mai mare muzeu de pe Planetă. Un supermuzeu cu opere furate! Organizată în cel mai autentic spirit nazist, tihlăria s-a comis cu table rigurose întocmite, cu inventare minuțioase și uneori chiar cu chitanțe în regulă (dar nu și cînd jefuiau de la evrei), pe care autorii cărții amintite le-au dat la iveală.

Și, iată, aflăm că biblioteca evreiască de la Frankfurt, cea mai mare din acea vreme (peste 350 000 de volume), împreună cu cărțile adunate de la comunitățile din Olanda, Belgia, Franța, Polonia, Ucraina, Grecia, de peste tot pe unde au călcat hoardele hitleriste, urma să constituie, la Praga, împreună cu alte bunuri culturale și artistice ale religiei mozaice, un muzeu cu caracter antisemit. Un „document al rușinii“, cum îl denumesc autorii cărții, necunoscut opiniei publice, planuit și gata botezat de căpeteniile naziste: „Muzeul unei rase distrușe“.

În Franța s-a emis un ordin de sechestrare a tuturor valorilor artistice aflate în proprietate evreiască. Împreună cu acestea au căzut victime Luvrul și numeroase alte muzee și castele din zona ocupată. Astăzi, se cunoaște și cifra transporturilor, zilnic se îndreptau spre ascunzătorile din Germania 10 convoaie de trenuri cu cîte 3 000 de lăzi fiecare, cu picturi, sculpturi, tapiserii, mobilier, piese cu valoare istorică. În total: 27 000 de vagoane. Din Grecia au fost furate, în special, antichități, iar dacă adăugăm ceea ce s-a mai prădat din Polonia și U.R.S.S., socoteala depășește — așa cum s-a arătat la Procesul de la Nürnberg din 1945 — tezaurele păstrate la British Museum, la Luvru, Metropolitan din New York, la muzeele din Leningrad, Moscova și multe altele, luate laolaltă.

Nici morții nu au fost lăsați la locul lor. Necroforii fasciști rămîn în istoria civilizației și cu teribila pată degradantă de profanatori de morminte și de lăcașuri de cult, unele valoroase opere de arhitectură. În Ardealul de nord, aflat sub ocupație horthystă, și în alte locuri au jefuit pînă și pietrele de mormînt, sculpturi cu caracter de unicat, irepetabile, pentru a le fărîma și a le transforma în caldarîm.

* Ruth și Max Seydewitz, *Operațiunea Linz*, traducere de Ileana Raus, București, Editura Meridiană, 1979.

Să nu crezi...

I. L. PERETZ

Să nu crezi că lumea-i o circumă-n care
Îți poți face drum cu pumni și cu gheare
Spre beci, iar acolo să bei și să-mbuci,
În vreme ce alții privesc la uluci
Cu ochii sticloși și înghit la scuiat,
Stringindu-și stomacul de crampe-ncestat.

Să nu crezi că lumea-i o crîsmă!
Să nu crezi că lumea-i o bursă, la care
Să jefuie poate pe cel slab cel tare,
Să cumpere cîntea umilelor fete
Și laptele mamei, să smulgă cu sete
Bărbatului măduva oaselor, iar
Copiilor zimbelut, oaspete rar.
Să nu crezi că lumea-i o bursă!

Să nu crezi că lumea-i a nimănui, poate,
O pradă, s-o sfîșie fiarele toate,
Iar cerul — spre ochii divini o perdea,
Și ceața — un scut peste mina ta grea.
Sălbaticul țipăt nu-l năbușă vîntul
Și singele jertfei nu-l suge pămîntul.
Să nu crezi că lumea e a nimănui!

Orice se măsoară și lacrimă nu-i
Să piară degeaba, nici stropul de singe.
Zadarnic scînteia din ochi nu se stinge.
Din lacrimi nasc fluvii, din fluvii
Din mări un potop, din scînteie fulgerări.
Să nu crezi că nu-s legi și judecători!

Traducere de EMIL DORIAN

Spre a întregi imaginea despre valorosul document „Operațiunea Linz“, ne permitem reproducerea unui text extras din volum, datorat scriitorului ceh Jiri Weil, episod intitulat „Mendelssohn e pe acoperiș“, remarcabil prin umorul amar, atît de specific spiritualității evreiești:

„Nu departe de Vitava, care formează la Praga un arc imens, într-o piață mare și spațioasă, se înalță Rudolfinum, o construcție monumentală, ale cărei încăperi au fost folosite de Conservator și în a cărei sală de festivități se audeau concerte publice. Potrivit scopurilor ei artistice, construcția era ornată cu un număr de statui de muzicieni. Mari personalități ale vieții muzicale — Beethoven, Bach, Mozart, Mendelssohn, Wagner și alții — dialogau în tăcere pe acoperișul Rudolfinum-ului.“

Reinhard Heydrich, care avea în subordine toate serviciile ce se ocupau de problemele evreiești, era obsedat de ideea distrugerii a milioane de evrei în camerele de gaze și în crematorii. Îi plăcea să asiste însă uneori la cîte un concert de la Rudolfinum, pentru a se mai „deconecta“. După audierea unui concert, Heydrich se opri cîteva minute, înainte de a urca în mașină, în fața grandioasei clădiri și privi spre acoperiș, acolo unde, la lumina reflectoarelor, se profilau, clar conturate pe cerul întunecat, capetele compozitorilor. „Cel subțire de acolo e Mozart“, constată Heydrich, dincolo era profilul sever al lui Richard Wagner și, foarte aproape de el, figura marcantă a lui Beethoven. Iar acolo — nu, stăpînitorului Boemiei și Moraviei aproape că nu-i venea să-și creadă ochilor și totul se revolta în el: „Acolo sus, pe acoperiș, e Mendelssohn!“

Într-adevăr, pe acoperișul Rudolfinum-ului se aflau mari muzicieni în compania îndrăgîtitului lor coleg, recunoscut în toată lumea, Felix Mendelssohn-Bartholdy. Cîtor oameni, tineri și vîrstnici, nu le-au adus fericire în suflete melodiile sale pe versurile lui Eichendorff: „A cui ești tu, frumoasă pădure“ și „O, văi îndepărtate, o, înălțimi“, sau, pe versurile lui Goethe, „Peste crestele toate e tăcere“ și multe alte compoziții, ca *Simfonia italiană*, *Hebridele* sau *Visul unei nopți de vară*! Dar Mendelssohn-Bartholdy avea o vină — era evreu! De aceea Heydrich s-a revoltat atît de tare la vederea statuii lui de piatră și i-a ordonat adjunctului său: „Să fie imediat coborît Mendelssohn!“

Era însă cît pe ce să li se întîmple o nenorocire celor doi care primiseră această misiune. Unul dintre ei fusese deosebit de silitor la cursurile de educație

rasială. E drept, acolo nu i se vorbea despre marii compozitori, iar sus pe acoperiș, nu a găsit scris și numele pe statui. Dar educația nazistă tot și folosit la ceva. Nu încăpea nici o înălțime — cel cu nasul mare trebuia să fie omul căutat. Instructorul doar le era case de atîtea ori că nasul lung și înalțime erau caracteristica oamenilor buni, evrei.

Dar ce cumplită eroare! De unde știu bietul de el că era cît pe să-l ajungă de pe acoperiș tocmai pe Richard Wagner, compozitorul preferat al Führerului, pe care li luase drept „rasă inferioară“, din cauza nasului său. Spre norocul lui, colegul, care nu era destul de sigur pe situație, deoarece nu participase la cursurile nazistilor, l-a împiedicat să acționeze pripit. După discuții îndelungate și ordine repetate ale slugilor la Heydrich, a fost adus la Rudolfinum, tăcut și îmbrîncit de SS-ști, un înalt evreu. El a trebuit să le arate că era statuia lui Mendelssohn, pentru a fi dat jos. Figura lui Mendelssohn a dispărut temporar de pe Rudolfinum, dar muzeul lui a străbătut mai departe lumea, trunzind în inimile oamenilor.

Aceasta e povestea tragicomică a statuii compozitorului Mendelssohn de pe acoperișul Rudolfinum-ului din Praga.

Cine merge astăzi pe malul Vitave spre Rudolfinum poate privi din nou statuile genilor muzicali și poate constata că acum Mendelssohn se află înălțime.

EUGEN IACOB

„TOTUL DESPRE SAMUEL“

Într-o posibilă biografie cinematografică a vieții sale, „Totul despre Samuel“, spectaculoasa ascensiune a micului mînușar ajuns într-un timp record proprietarul unei prospere companii în aceeași branșă, ar trebui să pornească de la momentul cînd Samuel Goldfish — primul din familia lui, o familie de evrei din binecunoscuta spită de „Luft-Menschen“ — încearcă să prindă „în bătaia puștii“ nu himerele, ci pe înșiși vinătorii lor. El învață să ochescă fapte și conjuncturi. Are tot ce-i trebuie pentru asta: ambiție, tenacitate, putere de muncă, dar mai ales fler și simț al realității. Și poate că, înzeștriat cu mai puțin gust al aventurii și cu ceva mai mult conformism, ar fi rămas toată viața un respectabil „pater familias“ și un cumințe om de afaceri. Dar mai e ceva în el, ceva care-l mină să dea existenței nerv, fantezie, emoție. Are nevoie să risce ca să trăiască. De aceea în 1913, împreună cu Jesse L. Lasky, cumnatul său și cu Cecile B. De Mille, înființează o industrie care, la vremea aceea, a părut multora cel puțin ciudată, dacă nu chiar puerilă sau absurdă, o industrie de fabricat iluzii. Nu întîmplător, descendentul atîtor generații de vizitatori a întrevăzut în invenția tablourilor insufleteite marea șansă de a da lovitură vieții. Știa din mille de experiențe ale strămoșilor săi, înmagazinate în memorie, din a sa „Goldfish Saga“ cum s-ar spune, că cel mai bun medicament contra realului, cu tot urtîl, cenușul, cu toate înfrîngerile și neputințele sale, e unul singur: visul. De aceea nu ezită să-l organizeze, să-i dea un statut și o legitimație de serviciu.

Goldfish, Lasky și De Mille, cei trei mușchetari ai unuia din cele mai defini-

torii „modus vivendi“ ale epocii actuale au drept pistă de decolare o singură școală: a vieții.

Goldfish se născuse în ghetoul varșovian. La 13 ani se imbarcase, el și ai lui, pe un vapor care avea să-i ducă spre ceea ce le părea lor noua „țară a făgăduinței“: America, America! Și dacă ea nu se grăbise deloc să-și reverse mult-asteptatul corn al abundenței peste dinșii, faptul n-a împiedicat pe nimeni să-i zărească permanent perspectiva.

Primul lor film, „The Squaw Man“, se bucură de un imediat și enorm succes. Acum, fiindcă pășiseră cu dreptul, se gîndesc să-și extindă raza de acțiune. Vor produce (acum se naște și noțiunea de „producător de film“) mai multe filme simultan. Pentru asta, însă, au nevoie de un sediu. Noua companie cumpără un teren tot în California (teatrul preferat de acțiune al lui Lasky și De Mille), lângă Los Angeles: Hollywood.

Peste doi ani, însă, Samuel iese din vechea formație și devine asociatul fraților Edgar și Archibald Selwyn, fapt care-i provoacă și o modificare de nume. „Goldfish — Selwyn“ ar fi prea lung și prea scrisnit. Au nevoie de ceva prescurtat și sonor, ceva care să fie ușor de învîțat și reținut. Dar cum nici unul din ei nu voia să renunțe la numele său, se procedează prin sudură — și noua formulă magică a crainicului de circ modern va fi „Goldwyn“.

Oricît de mult și-ar fi dorit independență de acțiune, pe care o și realizează în 1923 (motivate nu erau atît de ordin financiar, cît de concepție), Samuel își dă seama, în intervalul unui singur an, că zicătoarea „peștele cel mare înghite pe cel mic“ nu e deloc o vorbă goală.

Înțelege, așadar, că „unde-s“ doi puterea crește, mai ales că cel de-al doilea era un rechin prea puternic cîruia să-i stea împotrivă, așa că mai bine un asociat în plus și un rival în minus, decît vice-versa. El se numea Louis Burt Mayer și, în momentul cînd se hotărîse să-l ia partener, numindu-l vicepreședinte al noii companii de film „Metro-Goldwyn-Mayer“ (1924) Mayer era de pe atunci supranumit „marele L. B.“ și avea în spate o deloc neglijabilă carieră și experiență cinematografică.

Biografia lui „L. B.“ e rudă cu a lui Samuel; o altă familie de evrei, din Rusia de astă dată, încărcată pe un vapor cam cu 10 ani mai devreme decît pînții lui Samuel (1887), cu asemănătoare boccelor cu necazuri și mirifice speranțe, cu aceeași destinație. Cert este că, desi cu peregrinări și dură ciocnire cu viața, care se pot închipui chiar dacă nu stau scrise nicăieri, fiindcă istoria nu consimțea decît succesele, Mayer nu și-a găsit pista de lansare, intrînd de la bun început în lumea rampei și — mai tîrziu — a ecranului. Fiindcă în 1907 își investise toate economiile cumpărînd un teatru.

Cînd două forțe de talia unor Goldwyn și Mayer se înhamă la aceeași căruță succesul este tot atît de garantat pe cît e de sigur că doi și cu doi fac patru.

Aceasta e legenda simpaticului M.G.M. leul de cinema, subtilă combinație de forță și candoare, răsucindu-și energic alînt capul într-un răget de pistă și aprinzînd — ca o promisiune a bucuriei evadării în poveste — toți licuricii ochilor tineri și bătrîni, de mai bine de șase decenii, de pe întreg pămîntul.

E. SUHOR

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

Asemenea unui organism viu, istoria își reînnoiește periodic structurile, reîmprespătându-și memoria și, odată cu ea, interpretările. Cel mai adesea, înnoirile se datoresc legilor implacabile ale evoluției societății, nevoii omului de cunoaștere și autodepășire. Alteori, noutatea apare din hazardul timpului sau datorită harului unor entuziaști.

„Aproape uitată” (*almost forgotten*) este o formulă... aproape încetătenită, cititorul lucid înțelegând în spatele ei o istorie care fie că a zăcut vreme îndelungată în subconștientul preocupărilor, fie că a fost și continuă să fie prohibită. O ounitate aproape uitată, un „cimitir” al nopții și al ceții uitat cu bună știință — din Africa până în Europa și mai pretutindeni în jurul nostru, lucrurile se repetă cu o periodicitate aproape iminentă.

Au trebuit câteva sute de ani de istorie vie pînă cînd un explorator scoțian din veacul al XVIII-lea, James Bruce, avea să descopere, undeva spre izvoarele Nilului, supraviețuitorii ultimului regat iudaic al evului mediu. Călătoria sa în Etiopia a avut loc între anii 1769—1771: la acea dată, regatul întemeiat de comunitatea iudaizantă a *falașilor* (a „celor prebi”) își încetase existența de aproape 150 de ani. Urmașii acestora aveau să fie, ulterior, mereu redescoperiți, uneori susținuți material și moral, pentru a se pierde apoi în negura uitării. Memoria timpurilor revoluate a atribuit multă vreme imperiului etiopian modern o ascendență ilustră străveche, în relație cu regele Solomon și regina Saabei. Pe urma acestuia, un entuziast genial, André Malraux, avea să întreprindă un zbor de pionierat în anii interbelici, convins o

clipă a-i fi descoperit amprente în desert.

Au mai trebuit cîteva zeci de ani ca istoria evreilor etiopieni să fie readusă în actualitatea imediată, după ce, în numeroase rînduri, ei fuseseră catalogați doar între diferitele comunități de mică anvergură ale Diasporei (vezi între altele o asemenea înregistrare la Norman Bentwich, *The Jews in our time*, Penguin Books, 1960, p. 71).

Recent, *Research Report*, publicația Institutului londonez pentru problemele evreiești, a dedicat un număr integral

al VI-lea—al IV-lea î.e.a.) de la Elefantina, pe malul Nubiei, din Egiptul superior. Nu este exclus nici un posibil contact cu vechile comunități evreiești yemenite, considerat însă ca mai puțin plauzibil de către istoricii problemei.

Autorul studiului citat consemnează în mod special atașamentul falașilor față de Biblie, cunoscută în traducerea Septuagintei și utilizată în vechiul dialect etiopian, Ge'ez. Fără a fi cunoscători ai ebraice, falașii au păstrat cu strictețe, de-a lungul secolelor, prescripțiile religioase mozaice, învățăturile Torei, reușind

O ISTORIE APROAPE UITATĂ: EVREII DIN ETIOPIA

comunității etiopiene amintite, în urma vizitei efectuate la fața locului de către o delegație israeliană a Congresului Mondial Evreiesc*. Comentariul este semnat de publicistul David Kessler de la *Jewish Chronicle*, autor de altfel al celei mai recente monografii asupra comunității evreiești din Etiopia (*The Falashas. The Forgotten Jews of Ethiopia*, George Allen & Unwin, Londra, 1982). Interesul istoric al problemei, posibilele conexiuni și comparații pentru studiul științific al comunităților iudaizante medievale fac utilă prezentarea sumară, pe baza informațiilor din publicația amintită, a evoluției falașilor, evreii negri din Etiopia.

Potrivit cercetărilor întreprinse în ultimii ani, falașii constituie urmașii unui vechi trib indigen, cunoscut sub numele Agau. Data la care au adoptat iudaismul ca religie este estimată aproximativ pentru primul sau cel de-al doilea secol al erei actuale și convertirea pare a fi urmarea directă a contactului apropiat cu urmașii comunității evreiești antice (sec.

să-și conserve entitatea spirituală, în ciuda numeroaselor încercări de convertire. Mai mult decît atît, înglobați în imperiul etiopian, creștinat din veacul al IV-lea al erei actuale, falașii și-au constituit propriul regat autonom, rezistînd presiunilor religioase creștine sau musulmane. Acesta din urmă a fost distrus ca entitate politică abia în veacul al XVII-lea, ca urmare a unor persecuții de mare anvergură desfășurate în perioada 1616—1624.

Potrivit estimărilor moderne, numărul falașilor depășea un sfert de milion, din care comunitatea actuală mai păstrează ceva mai mult de o zecime (circa 28.000). În marea lor majoritate agricultori, falașii continuă să viețuiască într-o regiune muntoasă, răspîndiți în circa 500 de așezări situate în nord-vestul Etiopiei. În același timp buni meșteșugari (olari, țesători, artizani etc.), ei găsesc deuse pentru produsele lor în regiunile învecinate.

După relatarea călătorului din veacul al XVIII-lea, lumea modernă a început să se intereseze de această comunitate minoritară, cu un standard de trai scăzut, aflată sub continua presiune confesională a diferiților misionari europeni. Admirabila lor capacitate de rezistență, alături de conservarea strictă a credinței

Evreică din Etiopia

tradiționale, a atras atenția lumii evreiești moderne, care, începînd de la mijlocul veacului al XIX-lea, le-a consacrat pagini demne de interes în publicațiile vremii. Apărute în *Jewish Chronicle* sau în *Archives Israélites*, ele s-au remarcat îndeosebi grație umanistului evreu italian Filosseno Luzzatto.

Asemuiți nu o dată cu vechii kazari — populație convertită însă mult mai tîrziu și copleșită relativ repede de vicisitudinile istoriei medievale —, falașii își continuă evoluția străveche, sprijiniți de numeroasele organizații internaționale evreiești, efortul principal fiind făcut în sensul integrării lor în Eretz Israel.

Preocuparea meritorie a publicistului englez, sub auspiciile Institutului pentru problemele evreiești, readuce în lumină o pagină uitată de istorie, una dintre multele care își așteaptă încă valorificarea atît pe plan științific, cît și pe acela al realității umane.

VICTOR ESKENASY

Sinagoga din localitatea Ambober

ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI • ȘTIRI

UNIVERSITARĂ

La „Ecole Pratique des Hautes Etudes”, care face parte din Collège de France — una dintre principalele instituții de învățămînt superior din Franța —, a fost înființată o catedră de istorie a evreilor din această țară.

DISTINCȚIE

Charles Freedman, înalt demitar în Ministerul britanic de Finanțe, a primit una dintre cele mai înalte distincții ale țării. Afit el, cît și soția sa sînt membri activi ai comunității evreiești din care fac parte, deținînd posturi de răspundere în organele de conducere ale congregației.

VIZITĂ

Dr. Lea Scazzocchio, profesoară de cultură iudaică la Universitatea Lateranese din Vatican, a vizitat Uruguayul la invitația Comunității evreilor farazi din această țară. Cu acest prilej, ea a ținut o serie de conferințe, care au avut loc în instituții religioase și laice.

CATEDRA

Pe lîngă Facultatea de filozofie a Universității din Sarajevo (Iugoslavia), a fost creată o catedră de limbă și literatură ebraică condusă de prof. Moses Verbach, care este cunoscut prin traduceri sale din limba ebraică în limba croată. Reamintim că și la Universitatea din București există o asemenea catedră.

CRIMINALI DE RAZBOI

Săptămînalul canadian „Today” scrie că în prezent trăiesc în Canada aproximativ 1.000 de criminali de război naștiți.

Săptămînalul menționează faptul că guvernul canadian nu a luat măsurile corespunzătoare împotriva lor, citîndu-l pe procurorul general Robert Kaplan.

DESCOPERIRE

Cercetătorul de literatură idiș și ebraică Leib Vilsker, din Leningrad, a publicat o lucrare cuprinzînd 22 de noi poeme ale lui Iehuda Halevi, pe care le-a descoperit în colecția aflată la Biblioteca Universitară din Leningrad, în care se găsesc și numeroase manuscrise provenind de la Geniza din Cairo.

Dr. Dov Jarden, un cunoscut cercetător al vechii literaturi ebraice, a introdus în ediția sa cu poemele lui Iehuda Halevi (vol. 3) și o elegie inedită a acestuia, descoperită de L. Vilsker.

MUZICALĂ

În cadrul unui concert de muzică simfonică scrisă de compozitori români, Orchestra simfonică din Petah Tikva (Israel) a interpretat o lucrare a compozitorului Anatol Vieru, despre a căruia operă a vorbit — în deschiderea concertului — prof. L. Furedi, de la Conservatorul de muzică din Tel Aviv. De asemenea, el a făcut o trecere în revistă a creației muzicale românești de factură simfonică.

ANIVERSARE

La Paris a avut loc festivitatea aniversării a 120 de ani de existență a lui „Alliance Israélite Universelle”.

La festivitate s-a hotărît și construirea încă unei școli în Africa de Nord.

„JURISTI” ?

Centrul de cercetare a antisemitismului a prezentat un film despre cel de-al doilea război mondial. În el se arată că juristi germani au contribuit la justificarea pedepselor capitale aplicate evreilor și neevreilor de către nazisti. În felul acesta juristi respectivi au sprijinit fascismul.

GRĂDINA

Neil McFarlane, subsecretar de stat parlamentar la Ministerul lucrărilor publice din Marea Britanie, a anunțat în Camera Comunelor că în Hyde Park din Londra va fi în curînd inaugurată o grădină în memoria victimelor Holocaustului. Gravurile Janner, președintele lui Board of Deputies, sub auspiciile cărora s-au desfășurat lucrările acestei grădini, a declarat: „Grădina va avea o modestă plantărie de copaci, flori, arbuști, în mijlocul cărora se va înălța un monument pe care va fi înscris un citat biblic în limbile ebraică și engleză, ales de Șef Rabinul Angliei Sir Immanuel Jacobovits”. Janner a mai adăugat: „Sînt convins că această grădină va servi drept un memento că atunci cînd flăcării urii împotriva evreilor se aprind, ele se răspîndesc, cuprînd și se răsfrîng asupra întregii omeniri”.

O STRALUCITĂ PERFORMANȚĂ A SPORTULUI ROMÂNESC

La București, cu ocazia Campionatelor internaționale ale României, proaspăt deînțoare a recordului mondial la săritura în lungime (7,21 m la 15 mai a.c.), Anișoara Cusmir, a reușit un nou rezultat fantastic, 7,43 metri! Și aceasta după ce, la 4 iunie a.c., încă din prima încercare, lăsase în urmă vechiul record, printr-un salt de 7,27 m!

Depășirea unor limite considerate de netrecut de specialiști, înaltele performanțe ale Anișoarei Cusmir sînt rodul voinței extraordinare de a spori prestigiul culorilor sportive românești în lume, sînt expresia unei munci pline de abnegație, pe care tînașă atletă și antrenorul ei, Ion Moroiu, au desfășurat-o vreme îndelungată, cu seriozitate, în spiritul unei înalte răsputeri patriotice.

O NOUĂ INSTALAȚIE DE POLIPROPILENĂ

La Combinatul petrochimic Teleajen din Ploiești, a fost pusă în funcțiune, la 8 iunie a.c., instalația de polipropilenă, care produce materie primă pentru industria de prelucrare a maselor plastice.

Noua capacitate de producție, împreună cu instalația de alchilare, de curînd intrată în circuitul productiv, sporște capacitatea combinatului de valorificare superioară și cu eficiență a materiilor prime, de realizare a unor produse de înaltă calitate.

SESIUNE ȘTIINȚIFICĂ

În organizarea Academiei Republicii Socialiste România, s-a

desfășurat, între 3—5 iunie a.c., în municipiul Cluj-Napoca, o manifestare prestigioasă: Sesiunea științifică pe tema „Istoria științei ca știință”.

În ansamblu participanții — academicieni, cadre didactice universitare și cercetători din localitate, din București, Iași, Timișoara etc. — au prezentat peste 35 de comunicări, manifestarea constituindu-se într-o înaltă tribună a științei.

MEDICAMENTE DIN FLORA SPONTANĂ

În locul ocupat cîndva de cunoscuta farmacie „Vorel” din Piatra-Neamț, a luat ființă un laborator denumit „Planta Vorel”, care-și propune să revitalizeze o veștită tradiție a acestor locuri: prepararea medicamentelor din flora spontană. Primele șase medicamente realizate aici, între care Plavoxal, Plavosedin, Plavotens, au și fost trimise spre avizare organelor de resort.

MICROHIDROCENTRALELE MARAMUREȘULUI

Zilele acestea au demarat lucrările la trei microhidrocentrale pe riurile Firiza și Săpînța, cu o putere instalată de 3,4 MW. Se mai adaugă o a patra, pe riul Vișeuț, în orașul Borsa, conturînd astfel un episod din prima etapă a planului de perspectivă privind folosirea potențialului hidroenergetic al județului Maramureș. Este vorba, deci, de primele patru din cele peste 100 de microcentrale pe care le are în vedere acest îndrăzneț program și care vor avea în final o putere instalată de 150 MW.

Rabinul dr. Wolf Gottlieb ז"ל

30 de zile de la trecerea sa în lumea celor dreți

La împlinirea a 30 de zile (șloșim) de la trecerea în lumea celor dreți a rabinului dr. Wolf Gottlieb ז"ל, ziarul „Hatzofe” diH Tel-Aviv publică, în numărul său din 16.V.1983, următorul necrolog.

În ziua independenței (5 Iiar 5743) a decedat, la Ierusalim, unul dintre puținii care au reprezentat Tora și Măreția, un mare cărturar, versat în Talmud și în științele juridice iudaice, în Tora și în fapte bune, înzestrat cu caracter bun, cu dorința de a ajuta oricând pe cei în nevoie. Trăsăturile sale sufletești au exprimat interiorul sufletului său, vorba blândă, un înțelept care știa să se ocupe cu problemele teoretice.

Rabinul dr. Zeev Gottlieb s-a născut în luna Nisan 5610, ca fiu al rabinului Moșe Leib și al rabinei Fruma, în orașul Palcea, Mala, din Galiția răsăriteană. În tinerețea sa i-a fost acordat titlul de rabin de către mari savanți rabini din Viena. A studiat și la universitatea din Viena, unde a primit titlul de doctor, cu dizertația despre „Targum Ionanah” (traducerea lui Ionanah), în anul 1937. În același timp s-a căsătorit cu Braha Rosen, fiica rabinului Abraham Arie Rosen ז"ל din orașul Fălticeni, sora rabinului dr. Moses Rosen, Șef-Rabinul Culturii mozaic din România.

În anii 1936—38, rabinul Gottlieb a slujit în comunitatea „Ansei Emet” și „Neve Șalom” din Viena. A fost unul din organizatorii aliaiei tineretului din Austria și activ în mișcarea Mizrahi, după Anschluss-ul Austriei către Germania. Autorizația sa de plecare în Israel a cedat-o unui evreu care avea o familie numeroasă și nu avea mijloace necesare părăsirii Vienei. Rabinul Gottlieb a rămas până-n ultima clipă, și abia a reușit să plece în Anglia, spre finele anului 1938. La Londra a continuat munca educativă. La izbucnirea celui de-al doilea război mondial a transferat copii evrei în Țara Galilor, a înființat și a condus o casă de educație pentru copiii emigranților.

DECESE

În cimitirele Comunității evreilor din București, în perioada 23.V.—8.VI.1983 au fost înmormântați următorii:

Coen Solomon (92 de ani), B-dul N. Titulescu 94; Rorlich Samoil (77), str. Brezoianu 9; Șaraga Lazăr (67), Alea Circului; Gatlan Roza (79), str. Covasna 15; Goldstein Solomon (94), str. Lucaci 75; Idelovici Rachela (79), str. Șura Mare 113; Rotenberg Aneta (84), str. Galați 35; Ahasid Suzana (78), Petrariu Sura (91), Malamud Zalman (93), Cămin „Amalia” str. Moses Rosen; Reiss Magdalena (63), str. Floarea Roșie 7; Gheorghiu Janeta (75), str. 11 Iunie 18; Gluzer Rifea (81), str. Caolinului 2; Pascu Blimuta Bata (70), str. Beldiman 1; Marcu Liba (81), Calea Moșilor 115; Haimovici Aurel (56), str. Aurora 58; Schwartz Samy (71), str. Sfinții Apostoli 59; Herșcovici Mali (76), Alea Arieșul Mare 2; Marcovici Solomon (86), Bd. Gh. Gheorghiu-Dej 97, Garbenberg Marcel (73), Paves Bertga (83).

La 6 Tamuz (17 iunie) se împlinesc trei ani de la pierderea bunului nostru

ing. ROSE WEISSMAN

a cărui amintire va dăinui veșnic în inimile familiei și prietenilor.

Sînt 6 ani de cînd ne lipsesc chipul luminos și bunătatea nemăsurată ale iubitului nostru

dr. COHN SOLOMON

Dorohoi—Iasi

decedat la 25 Sivan (5 iunie).

Nici veșnicia nu este atât de mare ca să poată fi uitată.

Familia

În cursul războiului, rabinul Gottlieb s-a ocupat cu munca educativă la Londra, la „Board of Education” și la Comitetul central al educației evreiești.

În anul 1950, rabinul Gottlieb a fost numit în postul de șef-rabin la Glasgow, Scoția, unul din centrele importante ale evreimii britanice. El a condus comunitatea cu mult talent și a fost cunoscut ca predicator minunat. A stat în fruntea tribunalului rabinic și a devenit vestit ca autoritate juridică iudaică și conducător mizrahist.

A stat în legătură strînsă cu rabinul Hertzog ז"ל, care l-a apreciat mult. Rabinul Gottlieb a scris diverse cărți în problemele evreimii din Anglia.

A venit în Israel în anul 1977 și s-a stabilit la Ierusalim, unde a lucrat, tot restul vieții, la Institutul „Rav Kook”. A scos acolo o ediție „Sporno” și opera capitală a socrului său, „Eitan Arie”.

A lăsat un manuscris despre „Pirkei de-rabi Eliezer” și această carte va apărea curînd.

Ca prieten apropiat, care m-am înțîlnit cu el zilnic și am avut plăcerea să-i ascult cuvintele înțelepte, îmi este greu să fac o apreciere completă despre el. Pînă în ultimul timp a ținut prelegeri de Talmud, Kuzri și More Nevuchim. El a fost versat și în literatura hasidică.

A mers în drumul său pe drumul drept și faptele sale au fost încă și mai multe decît bogata-i înțelepciune. În mod discret a ajutat pe cei în nevoie. Grijă pentru corectitudinea în viață a prevalat în toate.

Am iubit omul pentru noblețea sufletului său și pentru comportarea sa etică. Aș îndrăzni să spun că a fost unul dintre cei 36 de *padikim* (oameni dreți) ai epocii. A fost smuls dintre noi, brusc, tocmai cînd se pregătea să contribuie, tot mai mult, în domeniul literaturii biblice și astfel cîntecul creației s-a întrerupt la mijloc.

Vom regreta veșnic pe cei ce se pierd și nu pot fi uitați!

MOȘE KALECHHEIM

Fiii, nurile și nepoatele anunță decesul, la 4 iunie 1983, după o grea suferință, al scumpei lor

LIBA (LUȚA) MARCU

în vîrstă de 81 de ani.

Fie-i memoria luminoasă!

În 13 iunie (2 Tamuz), s-au împlinit 7 ani de durere și zăbucum sufletesc de cînd ne-a părăsit devotata și iubita mamă, soră, bunică

ROZA HARNIC

exemplu de sinceritate și sacrificiu, Rugăm cunoscuții să-i închine un gînd pios.

Soția, fiul, nora, nepotul, fratele și întreaga familie reamînesc cu durere împlinirea a 4 ani de la moartea iubitului și neprețuitului

inginer agronom SEGAL IOSIF

Comemorarea la Templul Coral, la 28 iunie (17 Tamuz), ora 8 dim.

Fie-i amintirea binecuvîntată!

La 5 iulie 1983 se împlinesc opt ani de la decesul dragului nostru

av. JEAN GRÜNBERG (GRIGORIU)

Îl plîng sora și cumnatul.

O lacrimă și un gînd pios în amintirea sa.

Din istoria Șabatului în antichitatea greco-romană

Săptămîna are șapte zile, iar a șaptea e înscrisă în calendar cu litere roșii. Șase zile se lucrează, în a șaptea — nu. De la un capăt al pămîntului pînă la celălalt așa se întîmplă și ni se pare că așa e de cînd lumea.

Și totuși...

Oricît de ciudat ne-ar părea, „săptămîna” ca unitate de timp apare în istorie odată cu Șabatul, marea realizare etică a poporului evreu. Calendarele civilizațiilor antice nu cunoșteau subîmpărțirea în pămîti a lunii. Nici ziua de odihnă obligatorie și generală nu o cunoșteau. Zile de sărbătoare de tot felul existau multe, ele însă erau neregulat fixate în an și nu aveau caracter obligatoriu.

Greu am putea, astăzi, cînd odihna săptămînală este consfințită de toate religiile și de toate legislațiile civilizate, să ne dăm seama ce înseamnă în istorie apariția Șabatului. Să încercăm să evocăm lumea antică și să urmărim impresia pe care a făcut-o sărbătorirea Șabatului asupra popoarelor nemonoteiste.

Primul contact direct între Israel și un popor cu o civilizație superioară are loc odată cu invazia lui Alexandru Macedon în Orient. Din însemnările cronicarilor și autorilor greci vom culege, deci, primele note despre Șabat. Ele sînt deosebit de interesante.

Grecii considerau că tocmai Șabatul este cea instituită prin care, în principal, se deosebește evreii de greci. Este de înțeles că, dintre toate obiceiurile evreiești care își aveau echivalentul, cel puțin aparent, în cutuma altor popoare orientale, cercetătorul să fie frapat de ceea ce este nou și neîntîlnit. Mai ciudat este însă faptul că grecii, deși priveau cu dispreț popoarele levantine, se îndrăgostesc de Șabat îndată ce îl întîlnesc.

Documente relativ tîrzii ne vorbesc despre răspîndirea extraordinară a repaosului sabbatic printre greci. Afîm, de pildă, că în sinagogile din Alexandria și din Siria elenizată rabini își deschideau predicile de Șabat cu formula stereotipă: „Dragi evrei și greci temători de D-zeu” (Philon Alexandrinul 13, 16), dată fiind afluența extraordinară a grecilor nemozaici la aceste predici.

Cam în jurul anului 100 i.e.a., săptămîna evreiască a fost cunoscută și adoptată în multe provincii orientale, orînduindu-se de către acestea — odată cu unitatea fracțională a lunii — și respectarea zilei de odihnă. Philon Alexandrinul (sec. I i.e.a.) consideră Șabatul nu ca o sărbătoare a unui oraș sau a unei regiuni, ci ca sărbătoarea întregii lumi. Iosephus Flavius (Contra Apionem II, 39) ne informează că: „La o mulțime de oameni și de popoare există de multă vreme o venerație deosebită pentru religia noastră și nu există vreun oraș, nici elin, nici barbar, în care să nu fi pătîrîsură obiceiul sărbătoririi zilei a șaptea pe care o cîntîm noi”.

Vedem deci că masele mari au acceptat instituția odihnei săptămînale îndată ce au dat de ea.

Să vedem cum reacționează autorii neevrei în fața acestui fenomen.

Poetul Horatius (65—8 i.e.a.) ne prezintă, într-o satiră plină de umor, vestea prietenului său Fuscus Ardeat care se hotărîște să respecte Șabatul, fiind în această „manie” a lui „multorum”, unul dintre cei mulți „noscuti filozof și bărbat de stat” (dec. 65 e.a.) Infierează, printre altele, obiceiurile evreiești, odihna sabbatică, care constringe pe oameni să-și petreacă șaptea parte din viață lenevind. Filozoful regretă că „obiceiurile acestui popor au lărat s-au răspîndit deja în toate țările” — ar putea zice că invinși au statui „Invincibililor” (cit. de Augustinus, *Civitate Dei* VI, II). În „Epistolele” autorul combate cu violență obiceiurile mievrelor de a aprinde lumini de Șabat.

Persius (34—62 e.a.) satirizează, în meni deosebit de incisiv, obiceiurile sabbatice ca: aprinderea luminilor, asumul pestelui și al vinului etc. (la V, 179—184). Chiar și Juvenal, satiric (sec. al II-lea e.a.), îl atacă pe romanul semimozaic, „sabbatari”. Păreri pline ură despre instituția repaosului sabbatic îl întîlnim mai tîrziu și la Tacitus (sec. al II-lea e.a.). Istoricul Suetonius notează că împăratul Tiberius a trebuit să-și întrerupă o călătorie la Rhoda pentru a asculta predica unui amant gramatician, Diogenes. Acesta își ținea prelegerile numai sîmbătă — probabil copiind obiceiul predicilor sabbatice evreiești (Suetonius, *Tiber.* 32). În această epocă se semnaleză existența unei secte de sabbatici („Sabbatistoi”) în regiunea Elaensa, în Cilicia de vest.

Paulus apostolul discută în sinagogile din Atena, în zilele de Șabat, cu filozofii greci. Mai tîrziu, obiceiul de a frecventa sinagogile pentru a asista la predicile de Șabat se răspîndește atît de mult la Roma, încît întrebarea ironică: „Încotro o îei?” În ce sinagogă devine o formulă interogativă tipic romană.

Constatăm deci că, deși înțeleasă unori de „intelectuali” cu diverse concepte filozofice „superioare”, importanța sabbatului — dacă nu și religioasă — a repaosului săptămînal a fost întîlă de mase populare deosebit de importante, faptul acceptării ulterioare a repaosului dîminal creștin fiind o consecință logică a unui proces semnalat cu mult înainte.

Remarcăm, de asemenea, surprinzătoarea superficialitate cu care autorii străini din acele vremuri se apropie de cercetarea obiceiurilor și instituțiilor religioase și juridice evreiești. Ni se pare cu totul de neînteles cum o minte lumînată ca aceea a lui Seneca — care, primul, are cuvinte de cald umanism pentru sclavi — reușește să judece atît de îngust și de unilateral instituția eminamente socială a Șabatului.

Răspîndirea — aproape universală — a zilei de odihnă săptămînale confirmă astăzi într-un mod strălucit — în fața speculațiilor filozofice — intuiția sănătoasă a maselor.

PORTRETUL UNEI EROINE

S-au împlinit trei ani de la dispariția neuitatei Tzvia Lubetkin, o figură legendară a răscoalei Ghetoului din Varșovia, soția lui Itzhak Cukierman, unul dintre capii răscoalei. Amîndoi au luptat cu vitejie și abnegație, cauzînd multe pierderi inamicului.

Salvată de la moarte printr-o întîmplare, s-a strecurat prin conductele subterane de canalizare, după înfrîngerea răscoalei, pînă a ajuns în afara zonei distruse de naști. Împreună cu soțul ei a luat parte și la revolta generală a Varșoviei, în octombrie 1943.

După eliberare, în 1944, Tzvia Lubetkin s-a stabilit în țara sfințită, numărîndu-se printre fondatorii kibutului „Lo-hamei Haghetaot” („Luptătorii din ghetouri”).

Tzvia Lubetkin a activat cu consecvență în organizațiile combatanților din fostele ghetouri, a condus kibutul „Hameuhad”, fiind reprezentanta acestuia în Comitetul executiv al Agenției evreiești, funcții pe care le-a ocupat pînă la sfîrșitul vieții sale.

Amintirea ei rămîne un exemplu de devotament și dăruire totală cauzei nobile a luptei pentru libertate.

Poporul evreu nu uită pe binefăcătorii săi

VIORICA AGARICI A SMULS DIN GHEARELE MORȚII PESTE O MIE DE EVREI

Două „trenuri ale morții” au pornit din gara Iași, a doua zi după „duminica aceea”, când în oraș au fost masacrați numeroși evrei: unul dintre trenuri a ajuns la Podu Iloaei, altul la Călărași. Din primul tren, în care fuseseră înghesuiți 1974 de evrei, dacă au ajuns totuși vii la destinație 776, este pentru că distanța a fost parcursă în „numai” opt ore (în loc de jumătate de oră, cât obișnuia); din cel de-al doilea tren, cu 2530 de evrei, dacă, după aproape șapte zile de călătorie, au sosit totuși la destinație 1011 vii, aceasta se datorește Vioricăi Agarici.

N-a avut satisfacția Viorica Agarici să meargă ea la Ierusalim ca să planteze — la 8 iunie anul acesta — un pom pe Aleea celor Drepti: părăsise lumea aceasta încă la 18 februarie 1979, în vîrstă de 93 de ani.

Viorica Agarici era președinta filialei din Roman a Crucii Roșii, în care calitate, între altele, era prezentă în gară, cu ajutoarele sale, la trecerea trenurilor cu răniți de pe front.

În dimineața zilei de 3 iulie 1941, când în gară a sosit un nou tren, din care mai mult ca oricînd se auzeau gemete și urlete, Viorica Agarici a mers imediat pe peron, să-și facă datoria. Spre uimirea ei a fost oprită, iar ușile trenului nici n-au fost deschise, ca de obicei. Oricite stăruinți a depus ea, a fost categoric refuzată: „Sînt jidanii din Iași!”

— Crucea Roșie nu face deosebire între cei în nevoie!

Infruntînd baionetele cu care era amenințată, Viorica Agarici a stăruit intră-tiță, amenințînd că va sparge ea ușile trenului, încît pînă la urmă a obținut să fie deschis un vagon. Atunci au văzut — ea și autoritățile din gară — ce spectacol de infern se înfățișa (ne-a povestit mai tîrziu: „Într-un strat gros de murdărie de om și de sînge, zeci și zeci de oameni în fiecare vagon, goi, înnebuniți, lipiți între ei ca sardелеle, morți, muribunzi

și vii: de trei zile călătoreau, pe o căldură înăbușătoare, în vagoane de marfă ermetic închise, în care mai înainte fuseseră transportați carbid. Duhnea uicigător!”). Trenul, care ar fi trebuit să plece imediat mai departe, a fost garat pe o linie moartă; a intervenit o companie sanitară din apropiere — tot la insistențele Vioricăi Agarici —, au fost coborîți cei din tren (ca și zecile de cadavre), au fost spălați (cu furtunul, nu s-a putut altfel), au fost date îngrijirile necesare, curățate vagoanele, au fost aduse alimente și mai ales apă, de care fuseseră total lipsiți în cele trei zile precedente. Trenul a pornit mai departe a doua zi dimineață. Atîta tot; e simplu, nu?

Dar dacă Viorica Agarici, împreună cu un grup de femei, nu ar fi intervenit prompt și cu o energie de supraom, la Roman, nici unul dintre cei 1011 evrei din tren nu ar fi ajuns viu la destinație, în condițiile de dinainte. Căci trenului i-au mai trebuit aproape patru zile ca

să ajungă la Călărași, făcea mereu manevră, autoritățile încă nu hotărîseră ce să facă cu acei evrei...

Ce s-a mai întîmplat la Roman, după ce „trenul morții” a plecat mai departe? Au fost două feluri de reacții, cînd s-a aflat în oraș de isprava Vioricăi Agarici: — numeroși evrei s-au perindat, mai multe zile în șir, prin fața casei, în tăcere, unii i-au așezat la fereastră flori, alții au îndrăznit să-i bată la ușă și să-i ureze sănătate, așa, fără nici o explicație, ori aluzie; pe stradă o salutau cu adînc respect;

— un număr de derbedei i-au aruncat pietre în geamuri; iar cînd Viorica Agarici, sub presiunea amenințărilor, a fost silită să demisioneze de la președinția

filialei Crucii Roșii și să se refugieze la București, casa rămînînd pustie, au intrat și i-au distrus mobila.

Drept recunoștință față de omul de omenie Viorica Agarici, Federația Comunităților Evreiești i-a servit lunar, pînă la deces, un ajutor social. Și, tot drept omagiu, Institutul „Yad Vashem” din Ierusalim, a recunoscut-o drept unul dintre „Dreptii popoarelor”, iar fiului ei i s-a oferit cîstea de a planta un pom, în „Aleea celor Drepti” pe numele VIORICA AGARICI.

Un pom care cinstește memoria unui OM. A unui om de mare omenie.

M.M.

Mesajul Eminenței Sale

Eminența Sa, dl Șef Rabin dr. Moses Rosen, a primit din Israel, de la Cercul originarilor din România, invitația de a participa la solemnitatea sădării în ALEEA CELOR DREPTI din Ierusalim, a unui pom în memoria neuitatei VIORICA AGARICI, cea care, prin omenia și curajul manifestate în zilele pogromului de la Iași, din vara anului 1941, a salvat de la moarte peste o mie de evrei.

Intrucît, din motive independente de voința D-sale, Eminența Sa n-a avut posibilitatea de a participa personal, D-sa a trimis următorul mesaj:

Stimați prieteni,

Scrisoarea dv. din 22 mai 1983 mi-a parvenit azi. Îmi pare rău că nu pot participa la timp cu mesajul meu și al Federației Comunităților Evreiești din România, la festivitatea ce are loc chiar azi pentru cinstirea memoriei Vioricăi Agarici, una din Hassidot Umot Haolam.

Defuncta a fost cîntată de mine personal, la începutul anilor '50 și, după ce am izbutit s-o găsesc, am considerat că e o datorie a noastră să ne exprimăm recunoștința printr-un ajutor bănesc lunar pe care i-l-am acordat timp de peste 25 de ani.

Am vizitat-o în repetate rînduri spre a o face să simtă căldura sentimentelor pe care evreii le poartă aceluia care le-au

sărit în ajutor, în vremurile în care viețile evreiești erau curmate fără milă sau îndurare.

Viorica Agarici a reabilitat specia umană, demonstrînd că, dacă există pe lume fiare cu chip de om, apoi se află și exemplare nobile, care merită denumirea biblică de „ființe create după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”.

Pomul pe care fiul ei îl sădește astăzi în pămîntul sfînt al Israelului, întru amintirea ei, va intruchipa o distinsă și aleasă fiică a poporului român, care a binemeritat nu numai din partea poporului evreu, ci și dintr-aceea a întregii umanități.

Fi-e-i memoria în veci binecuvîntată! Cu distinsă stîmă,

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

Societatea de ajutor reciproc „ÉMILE ZOLA”

Despre admirația și solidaritatea stîrnite de „J'accuse” a lui Zola în epocă, respectiv despre una dintre cele mai nobile explozii de sublim din istoria luptei împotriva antisemitismului, pot fi citate multe mărturii ilustre, cum ar fi aceea a lui Verhaeren, care scrisese că „în această afacere Dreyfus, devenită de pe acum istorică, Europa întreagă a apărut spiritul Franței împotriva Franței însăși”, a lui Tolstoi, afirmînd că „în actul lui Zola există o idee nobilă și frumoasă, aceea de a lupta împotriva șovinismului și antisemitismului”, a lui Björnsterne Björnson, adresîndu-i-se într-o scrisoare lui Zola cu cuvintele: „cît de mult aș fi vrut să fiu în locul dumitale, spre a face patriei și omenirii un serviciu ca acela pe care l-ai făcut d-ta” sau a lui Mark Twain, care nota în jurnalul său: „În fiecare an se pot organiza un milion de curți eclesiastice și militare, alcătuite din lași, ipocriți și lingușitori ai vremurilor de azi. Dar vor trebui să treacă cinci secole ca să apară o Ioană d'Arc sau un Zola”.

În România, un Vasile Părvan, bunăoară, scria surorii sale (scrisoare reprodusă ulterior în „Adevărul literar” din 27 februarie 1932), referitor la valoarea lui Zola: „La pe titanul Zola, dacă-ți place zgomotul asurzitor, de umanitate în marș, zgomot înspăimîntător, dar etic, așa precum 70 de Homeri nu pot fi etici”. Ecourile „afacerii Dreyfus” se repercutază și la nivel de mass media, cum am spune azi. La acest capitol trebuie consemnată și apariția, în primul deceniu al acestui veac, a unui roman (popular) în fascicole, în care Émile Zola este genul cel bun în luptă cu genul răului, roman despre care cercetătorul literar Marin Bucur a publicat nu demult un articol în revista noastră.

Care a fost reacția evreilor din România față de acest act justițiar al marelui scriitor francez?

Iată ce ne relatează, într-o scrisoare trimisă redacției, pictorul LAZAR ZIN, al cărui tată s-a numărat printre fonda-

torii Societății de ajutor reciproc „Émile Zola”: „Acum mai bine de 80 de ani, enoriașii sinagogii din cartierul Grivița — Gara de Nord (printre care și tatăl meu), mici meseriași, ceasornicari, croitori, cizmari, tinichigii, impresionați de lupta curajoasă împotriva antisemitismului dusă de Zola, cauză pentru care autorul lui „J'accuse” a plătit cu viața (ipoteza unui asasinat politic se susține mult mai serios decît cea oficială a unei intoxicații accidentale, conchide Armand Lanoux, autorul biografiei „Bonjour, Monsieur Zola” — n.n.), au luat inițiativa să fondeze, în semn de omagiu, o societate de ajutor reciproc care să-i poarte numele. Și aceasta la numai cîteva luni de la moartea scriitorului (29 septembrie 1902).

La dorința comitetului societății de a se picta portretul lui Émile Zola pe drapelul societății, conducerea acesteia s-a adresat d-nei Alexandrine Zola, soția defunctului, cu rugămîntea de a trimite o fotografie a neînfăcratului luptător pentru dreptate și adevăr. Binevoitoare, d-na Alexandrine Zola a trimis fotografia cerută, după care pictorul-zugrav S. Grinberg a pictat portretul lui Émile Zola. Drapelul a dispărut în timpul prigoanei. La Muzeul de istorie a comunităților evreiești din România însă, se află un al doilea drapel, copie a originalului, avînd 1,20 m lungime și 80 cm lățime, din mătase, brodat cu fir de aur și argint, cu următorul text la mijloc: „Societatea „Émile Zola”, 1902—1936”; iar în colțuri „Cultură — Binefacere — Îngrijirea membrilor”. Cealaltă față, tot din mătase, e din două culori: alb și albastru.

În anul 1913, s-a serbat la sinagoga „Cultura”, din cartierul Grivița — Gara de Nord, fundătura Poradim, unde a fost sediul permanent al societății, împlinirea a 10 ani de la înființarea acesteia. Tot atunci s-a făcut și fotografia, păstrată de tatăl meu, în care figurează membrii comitetului de conducere al so-

SUCEAVA

Un distins enoriaș. Cu pasul calm, dar nu lipsit de fermitate, cu ținuta mereu îngrijită, poate fi văzut oricînd, săharit vîarvit, (dimineața și seara), pe același drum spre sinagoga Gach din localitate. Cu vorba sa calmă, chibzuită, își spune oricînd cît de bine a înțeles ideea Eminenței Sale potrivit căreia „comunitate înseamnă, în primul rînd, sinagogă”. A înțeles-o și o vrea tradusă în viață așa cum între vorbă și faptă n-a făcut niciodată distincție nici cînd a condus viața comunitară suceveană, ca președinte, nici cînd a rezolvat probleme profesionale în funcțiile de răspundere pe care le-a avut.

Trecerea anilor n-a făcut decît să dea preocupărilor obștești forme noi potrivite vîrstei. Nici una din problemele comunitare nu-i este străină. Într-o formă sau alta, e oricînd gata, alături de soția sa, să participe la soluționarea acestor probleme.

La 28 iunie, acest apreciat enoriaș sucevean, domnul MARCU MANEA, împlinește vîrsta de 75 de ani.

G. BRUCMAIER

„AD MEA VEESRIM!” este nu numai o urare din inima celor ce-l cunosc și-l stimează, ci și un real drept cîștigat.

cietății: S. Klapolz (președinte), M. Rosman, I. Goldenberg, Jonas Singer (consilierii)*.

În 1963, cu aprobarea regretatului director al Arhivei F.C.E. din R. S. România, S. Semilian, am cercetat dulapul

* Toate acestea se găsesc consemnate în „Indicatorul Instituțiilor și Organizațiilor Evreiești din București”, Agenția de publicitate și tipografie I. Brăneșteanu, Pasajul Imobiliar, sept. 1917.

unde se țineau registrele societății. Am găsit, între altele, în afara celui de-al doilea drapel, pe care l-am depus la arhiva F.C.E., și fotografia trimisă de d-na Alexandrine Zola*.

Scrisoarea pictorului Lazăr Zin evidențiază încă o dată profundele reverențe stîrnite de gestul lui Zola în întreaga lume, în toate straturile sociale și în toate conștiințele evreiești și neevreiești, deopotrivă.

VIZITA UNOR DELEGAȚII ALE IUDAISMULUI EUROPEAN

(Urmare din p. 1)

din România și a răspuns la întrebările oaspeților. A fost vizitat Muzeul de istorie a comunităților evreiești din România, după care oaspeții au participat la un dejun oferit în cinstea lor la restaurantul ritual din București.

Duminică 5 iunie, membrii Comitetului Social al Consiliului European au făcut un interesant circuit cu autocarul, luând cunoștință, în mod nemijlocit, de distribuția meselor la domiciliul asistaților bolnavi și netransportabili, au vizitat biroul de asistență, unde s-au convins de sistemul umanitar și plin de demnitate în care se organizează asistența, au văzut căminul de zi pentru bătrâni în plină funcțiune, au fost la Centrul de distribuție a pachetelor și a hranei, pentru bătrâni și bolnavi, după care au făcut, toți împreună, o vizită amănunțită la Căminul de bătrâni „Amalia” și Șef Rabin dr. Moses Rosen. În după amiaza aceleiași zile, s-a ținut prima sesiune de lucru, în cadrul căreia au prezentat comunicări: acad. prof. dr. N. Cajal, despre „Caracterul specific al muncii desfășurate de Comunitatea evreiască din România cu persoanele vârstnice” și dl. S. Edelstein, președintele secției de asistență a F.C.E., despre „Munca serviciului de asistență la domiciliu”. Seara a sosit și delegația iudaismului elvețian. Ambele delegații au participat în continuare la o seară de cîntece evreiești, oferită de corurile și orchestrele de Talmud Tora din București, sub conducerea artistică a prof. M. Damian și prof. Otto Friedman (la coruri), a maestrului Victor Rottenberg (la orchestra „Hazamir”) și a dlui E. Popescu-Doreanu (la formația „Memora”). A fost de față dl. ambasador Zvi Brosh și un numeros public.

Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen a salutat pe cei prezenți și a mulțumit minunatului nostru tineret pentru rîmna cu care studiază la Talmud Tora, pentru căldura cu care interpretează cîntecul tradițional evreiesc. La rîndul său, dl. Rabin Mordehai Piron a spus: „Simt nevoia să aduc mulțumiri regimului socialist al României pentru minunata politică umanitară pe care o duce, pentru posibilitatea dată și acestei comunități de a trăi constructiv și productiv ca evrei și de a face Alia atunci cînd o dorește. Am plîns și am ris de bucurie văzînd ce viață evreiască intensă există aici, și este meritul Șef Rabinului dr. Moses Rosen că se preocupă de toate acestea. La Zürich nu există așa ceva”, a spus

dl. Rabin Mordehai Piron oferă Eminenței Sale, în semn de omagiu, un dar simbolic

dl.-sa. În încheiere dl. Rabin Mordehai Piron, șeful delegației elvețiene, a invocat Pronia Cerească să apere și să dăruiască Pace și noroc poporului român și omenerii întregi. În aceeași seară Eminența Sa și dna dr. Rosen au oferit o recepție în onoarea celor trei delegații.

Luni 6 iunie, oaspeții elvețieni au vizitat serviciul de asistență și Muzeul de istorie a comunităților evreiești din România, în timp ce delegația Consiliului European pentru Serviciile Comunitare a ținut a doua sesiune de lucru la Căminul „Martin Băluș”. În cadrul acestei sesiuni a fost ascultată expunerea „Pentru ce o casă de bătrâni evreiască” și au fost purtate discuții pe marginea celor trei comunicări prezentate. Au prezentat informări: dl. Anthony Kraiss (Anglia), dl. Melvyn Carlowe (Anglia), dra Cecile Mizrahi (Joint) și dna Edith Kremsdorf (F.S.J.U. — Paris). Au luat cuvîntul la discuții: dna Loty Reich (Belgia), dl. Herbert Kellener (Belgia), dl. Weil (Anglia), dna Freedman (Anglia), dna Dreyfus (Elveția), dl. Iosif Avramov Levi (Bulgaria), dna Nicole Goldmann (Franța). După amiaza ambele delegații și conducători ai F.C.E. au participat la o recepție oferită de Eminența Sa dl. ambasador al statului Israel și dna Zvi Brosh, la reședința lor, iar seara au vizitat Teatrul Evreiesc de Stat, unde au asistat la un foarte reușit spectacol în limba idiş.

Marți 7 iunie, delegațiile reunite au

făcut o excursie în Moldova, unde au vizitat comunitățile evreiești din Dorohoi, Botoșani, Hirlău și Iași, s-au întâlnit cu membrii comunităților, cursanții și corurile de Talmud Tora și au avut prilejul să afle amănunte interesante privind viața autentică evreiască pe care o trăiesc comunitățile noastre. Pe parcursul acestei călătorii, oaspeții au fost salutați de conducători ai comunităților vizitate: la Dorohoi de secretarul Elias Rorlich și Rabinul Pincu Wasserman, la Botoșani de președintele Chișu Summer, iar la Iași de președintele comunității dr. Simion Căufman. Dl. Emil Schechter, secretar general al F. C. E., a înfățișat la Dorohoi și Botoșani aspecte din viața din trecut a comunităților și a evidențiat largile posibilități pe care le au în prezent comunitățile de a-și desfășura o activitate comunitară, în libertate și demnitate. La Iași au fost vizitate mormintele comune ale victimelor pogromului din iunie 1941.

La adunarea care a avut loc la Sinagoga Mare din acest oraș a luat cuvîntul Eminența Sa, care a rostit o amplă cuvîntare, din care publicăm fragmente la pp. 7 și 12.

Din partea delegației din R. P. Bulgaria a rostit un cuvînt de salut dl. Iosif Avramov Levi, președintele Consistoriului Central Religios al Evreilor din această țară. A mai rostit o caldă alocuțiune dna Tehila Ofer, președinte al Organizației Ziariştilor din Israel și vicepreședinte al Organizației Mondiale a Ziariştilor. Dl. Rabin Mordehai Piron a luat cuvîntul în fiecare din comunitățile vizitate și a adus salutul frătesc al delegației pe care o conduce și al tuturor evreilor pe care îi reprezintă.

Miercuri 8 iunie, delegația Consiliului European pentru Serviciile Comunitare a părăsit țara. În zilele de miercuri, joi și vineri delegația Comunității evreiești din Zürich a continuat vizita în comunitățile evreiești din Iași, București și Brașov, vizitînd și Casa de odihnă a F.C.E. din Cristian, unde cursanții de Talmud Tora și asistații beneficiază, în serii diferite, de o binemeritată odihnă. Vineri seara, delegația a participat la serviciul divin de Kabbalat Șabat de la Templul Coral, unde Eminența Sa, dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen și dl. Rabin Mordehai Piron au rostit predică, subliniind caracterul frătesc al acestor vizite, unitatea întregului popor evreu și atașamentul său față de spintele noastre idealuri. A urmat tradiționalul Oneg Șabat.

Simbătă 11 iunie, după serviciul divin

de la Templul Coral și Kidron, au participat oaspeții și enoriașii la masă concluzivă dlui Șef Rabin dr. Moses Rosen pe marginea acestei frumoase și foarte plăcute vizite pe care Israelul evreiesc ne-a făcut-o.

Au fost vizitate sinagogi și alte instituții de cult și de cultură iudaică. Duminică 12 iunie, delegația evreiască a părăsit țara, ducînd cu sine bogate și profunde impresii și amintiri.

Cele două vizite ale delegațiilor iudaismului european au constituit un prilej de cunoaștere reciprocă și de aprofundare a relațiilor frățești dintre evreii din Israel și din Vest, toți legați prin comunitate de credință și de idealuri.

Atît delegația Comitetului Social al Consiliului European pentru Serviciile Comunitare, cît și delegația Comunității de Zürich și-au exprimat satisfacția lor pentru cele văzute și ne-au împănat impresiile cu care pleacă de aici. Pînă la urmă în această pagină declarăm că dl. Rabin Mordehai Piron, ale dna Tehila Ofer și dl. Rabin Smuel Perl din Anvers-Belgia.

Acad. prof. dr. N. Cajal rostindu-și expunerea

DECLARAȚII ALE OASPEȚILOR

O trăire deosebită

Impresiile delegației noastre, a evreilor din Elveția, după vizita în comunitățile evreiești din România, pot fi astfel rezumate: am avut aici o trăire deosebită.

Dorim să exprimăm sentimentele noastre de recunoștință, respect și cea mai profundă admirație față de Șeful Rabin dr. Rosen, și ale cărui realizări epocale, profunde cunoștințe iudaice și autoritate spirituală trezesc sentimente de admirație și mîndrie nu numai iudaismului din Elveția, ci și celui din toată lumea.

E greu și de fapt chiar imposibil de descris entuziasmul evreilor elvețieni față de tot ce au văzut. Oaspeților nu le venea să creadă ochilor la tot ce vedeau și auzeau și foarte adesea erau mișcați pînă la lacrimi.

Ne uimește acum o legătură de strînsă prietenie cu evreii din România și în mod deosebit cu mult stimulat lor Șef Rabin. Nu vom uita nicînd această vizită și vom povesti și altora despre toate aceste lucruri minunate pe care le-am văzut aici.

Sincere mulțumiri tuturor celor ce s-au ostenit pentru noi, dl. secretar general Emil Schechter, dl. președinte al Comunității evreilor din București, ing. Th. Blumenfeld și tuturor celorlalți, ca și dlui Rabin Marilus și dlui Șef Rabin pentru minunatul său comentariu biblic de simbătă după ariză.

Cele mai bune urări evreilor din România.

RABIN M. PIRON — Zürich

Cu cele mai bune impresii

Impresiile mele despre cele văzute aici sînt extraordinare.

Am venit într-o misiune de cunoștință cu comunitatea dv. și plecăm cu sentimente de recunoștință pentru tot ce realizați. Sub conducerea Șef Rabinului dr. Rosen, se săvîrșesc aici adevărate miracole în toate instituțiile evreiești. Este impresionantă și cu totul ieșită din comun strădania Șef Rabinului dv. de a transmite identitatea evreiască noii generații, pentru care organizează cursuri de Talmud Tora, coruri și orchestre minunate. În același timp, există aici o preocupare puternică de a menține o viață evreiască demnă în căminele de bătrâni, cu adevărat exemplare, în asistența socială plină de demnitate, în îngrijirea bolnavilor și a bătrînilor fără familii, în tot ceea ce-i privește pe coreligionarii noștri.

Admir și apreciez foarte mult atitudinea plină de înțelegere și de omenie a statului român, care dă atît posibilitatea unei vieți evreiești libere și demne, cît și libertatea de Alia celor ce o doresc.

Sîntem impresionați și de primirea la dl. președinte al Departamentului Cultelor, cu care am avut o convorbire sinceră și foarte interesantă.

Repet, plecăm din România cu cele mai bune impresii.

NICOLE GOLDMANN — Paris

Eternitatea lui Israel

Parafrăzînd lozincă Hanucăi „Nes gadol haya sam” („O mare minune a avut loc acolo”), spunem și noi: „O mare minune se petrece aici”. Această minune este pe care-l ai cînd auzi și vezi corurile și orchestra Comunității evreiești din București.

Ascultă cîntecele și melodiile acestor coruri Talmud Tora și te unge la inimă împletirea sunetelor, o parte a lor amintind tîrgușorul evreiesc, care nu mai este și o parte sunetele speranței în viitor, în „Tara iubirii mele”, care-i titlul unuia din cîntece. Copiii și tineretul acesta din Talmud Tora sînt o expresie vie pentru „Netach Israel lo ieseaker” („Eternitatea lui Israel nu va dezamăgi”), pentru că din depărtări se întorc la iudaism, al pi chen velamrot hacol (cu toate acestea, și în ciuda vicisitudinilor istoriei lui Israel), cu ajutorul cuvîntului ebraic.

Nu este nevoie de mai mult decît atît, pentru ca să te convingi ce operă splendidă se înfăptuiește aici, în diferitele cadre ale vieții evreiești, din inițiativa și sub conducerea Șef-Rabinului Cultului mozaic din România, dr. Moses Rosen.

În calitate de israelian, originară din România, am trecut aici printr-o trăire emoționantă pînă la lacrimi, căci am simțit că în inima cîntăreților și a celor din orchestră arde aceeași flacără ca și în inima mea, cu mulți ani în urmă, înainte de a fi imigrat în Israel.

Și iată că acesta este secretul continuității poporului evreu!

TEHLA OFER
„Maariv”, Israel

Admirația noastră

Dorim să vă exprimăm, Eminență, admirația pentru activitatea dv. plină de dăruire în slujba fraților noștri din comunitatea pe care o conduceți pentru ca ei să poată trăi o viață cu adevărat evreiască. Realizările dv. pe tîrm social, îndeosebi ajutorul financiar, pachetele de alimente, distribuția zilnică a hranei pentru cei în nevoie, căminele de bătrîni, precum și viața cultural-religioasă, ca de pildă întreținerea sinagogilor, cursurile de Talmud-Tora, acțiunile de educare în spirit iudaic a tineretului evreu și altele, ne-au impresionat profund.

Concertul corului și orchestrelor, la care am participat și noi, ne-a produs o mare impresie și, după cum bine s-a exprimat rabinul Mordehai Piron al Zürich-ului, „un ochi plîngea cu gîndul la puternică și înfloritoare comunitate evreiască de altădată din România, iar celălalt se bucura pentru cele văzute acum, aici, și care confirmă că „Israelul trăiește și va dăinui vesnic”. Ne exprimăm admirația și pentru „Revista Cultului Mozaic”, care apare în patru limbi. Ea constituie un mijloc de comunicare pentru toți evreii din România și este citită cu mult interes și de evreii din celelalte țări din Răsăritul Europei și din întreaga lume.

Ser cinvin mulțumiri dlui H. Rimer, redactorul ei, pentru că a redactat o revistă în aceste condiții calitative nu e ușor și cere un talent deosebit. Credem că noi, evreii din Occident, trebuie să vă exprimăm mulțumiri pentru activitatea dv. personală și pentru activitatea Federației, dlui inginer Blumenfeld, secretarului general dl. Schechter, pentru munca lor plină de abnegație.

Cu distinsă stimă,
RABIN ȘMUEL PERL și DELEGAȚIA
ANVERS-BELGIA

VIZITA UNOR DELEGAȚII ALE IUDAISMULUI EUROPEAN

ÎN TRECE ÎȘI VIITOR

Fragmente din discursul rostit la Sinagoga Mare din Iași, în ziua de 7 iunie 1983, în cinstea delegațiilor iudaismului european

CINTECUL SAU DISCURSUL?

Corul nostru de Talmud Tora din Iași ne vrăjește pe toți cu minunatele sale cintece, cu admirabilul său elan și ora e tîrzie, iar vorbitorii încă nu și-au rostit cuvîntul.

Un dicton popular idiș, „Tu zinghen und tu zugn”, definește o situație în care complicațiile sînt numeroase și e „de cîntat” și de vorbit pînă se găsește dezagărea. Fără îndoială însă că între „tu zinghen” — cei care cîntă — și „tu zugn” — cei care vorbesc — e o competiție inegală. Într-unul din melodii pornește din suflutele tineretului nostru și pătrund în ale voastre mai prompt și mai ușor decît cele mai meșteșugite vorbe.

„ECLESIASTUL” ȘI „CINTAREA CINTĂRIILOR”

Marele Slomo a scris și „Kohelet” — „Eclesiastul”, operă retorică de mare măiestrie, și „Sir Haširim” — „Cintarea Cîntărilor”. A fost deci și Rabin-predicator și Cantor.

Ei bine, cînd își începe discursul cu „Eclesiastul”, pentru ca să poată cîștiga auditoriul e nevoit să-și depună o autobiografie întreagă. Nu pe orice vorbitor are lumea răbdare să-l asculte. Iată-l deci că grăiește „אני קהלת” „Eu sint Kohelet”. Își declină deci pseudonimul literar. Continuă apoi „בן דוד” „Fiul lui David”, își arată obîrșia. Și apoi „לית פלך דא” „am fost rege”, deci arată și rangul său social și, în sfîrșit, „בירושלים” „la Ierusalim”, își indică localitatea unde trăiește și care e Orașul Sfînt.

Cu o astfel de carte de vizită, la urmă, auditorul spune

הכל הכל הכל

Își condensează impresiile despre cele auzite în cuvintele „Desertăciunea desertăciunilor, toate sint desertăciuni”. Cu alte cuvinte, fleacuri și nimicuri, atîta fac vorbele ce le-am auzit.

Dar iată-l pe același Slomo în postura de cîntăreț. Nu-i nevoie de nici o autobiografie, de nici o carte de vizită. Opera începe cu cuvintele „Cintarea a Cîntărilor a lui Slomo”.

E suficient. Cîntecul e atît de elocvent și puternic sa e atît de magică, încît auditorul își rezumă impresiile în cuvintele „Era să-l sîrūt” — de frumos ce a cîntat...

Iată deci considerentele pentru care reamint de la început să mă iau la întrecere cu acest admirabil cor și, ca atare, voi limita cuvintele mele, spre a le da lor, tinerilor coriști de Talmud Tora, șansa să mai adauge cîteva perle în șiragul de înălțătoare melodii ce le-au cîntat.

RABI AKIVA ZIMBEȘTE

Ați intrat, acum un ceas, în Iași, iubiți oaspeți, și v-ați oprit la cîmîturul nostru. V-ați cutremurat și ați plîns în fața mormintelor comune ale marilor din pogromul din 1941 și v-ați rugat pentru suflutele lor. Apoi ați venit de-a dreptul încoace și ați trecut de la o extremă la cealaltă. Vă găsiți în această străveche sinagogă, care s-a recondit în anul 1672 și dăinuiește de veacuri înaintea acestei date. Simțiți, parcă, alături de voi, mărețele umbre ale marilor cărturari ai iudaismului, care au răspîdit de aici lăumă, la mina Torei. Sinagoga însă e renovată, la propriu și la figurat. Strălucește de lumină, de asemenea în ambele sensuri, căci iată-i pe copiii noștri, viitorul nostru, mindria noastră.

Marele Rabi Akiva — ne povestește Talmudul — se afla împreună cu colegii

săi pe virful unei coline a Ierusalimului și au văzut vulpile umblînd printre dărimăturile Templului. Era după marea noastră catastrofă națională, iar colegii lui Akiva plîngeau la vederea acestui spectacol dezolant. Akiva însă zîmbea.

„Cum e cu puțință să surîzi, Akiva?” — îl întrebă ei. „Cum te lasă inima să zîmbești cînd vezi un asemenea dezastru?”

„Am avut două profeții — răspunse dînsul. „Una a lui Uria și aceea glăsuia

בְּלִלְכֶם צִיּוֹן בְּשֶׁרֶה תִּחְרֹשׁ, „din pricina păcatelor voastre Ierusalimul va deveni cîmp de arătură” și una a lui Zeharia „veni-vă vremea cînd băieții și fetele vor dăntui din nou pe străzile Ierusalimului”. Am plîns destul pînă s-a împlinit blestemată profeție a lui Uria. Acum? Acum să mai plîng? Nu, nicidecum. Acum, cînd s-a împlinit deja, o aștept pe aceea a lui Zeharia și o văd cum se apropie. De aceea zîmbesc, iubiții mei. Zîmbesc căci răul a trecut și avem în față binele”.

La cîmîtur, dragi oaspeți, ați plîns văzînd împlinirea profeției lui Uria, iar aici, lacrimile de jale, vi se amestecă cu cele de bucurie, căci iată, în fața voastră, a avea profeția lui Zeharia. Iată-i pe băieții și fetele noastre, veseli și surizători, iată-i cum cîntă din adîncul suflutelelor lor speranțele, idealurile, rugile eternului Israel.

PUȚINĂ GRAMATICĂ

Dați-mi voie să conchid, și să nu vă mirați, cu o analiză... gramaticală. Litera VAV are, în limba ebraică, o funcție de transformare a trecutului în viitor și a viitorului în trecut. „VAV HAHIPUCH”, litera aceasta, pusă înaintea cuvîntului היה „a fost” devine והיה „și va fi”, dar pusă înaintea cuvîntului יהי „va fi” aceasta devine ויהי „și a fost”.

Oriunde scrie în Tora ויהי, VAIEHI „și a fost” se referă la un moment duros, spune Talmudul în Tractatul Megila, Folio 10.

Acolo însă unde scrie והיה „VE-HAIA” „și va fi” e vorba despre bucurii.

Dramatică, tragică e funcția literiei VAV cînd schimbă viitorul în trecut, cînd ia întreaga noastră viziune despre lume și face dintr-însa o problemă a trecutului, a vremurilor de altădată, susținînd că nu mai e potrivită pe măsura vremurilor pe care le trăim. Aceasta nu e decît durere.

Cînd însă evreii izbutesc să ia היה trecutul lor („și a fost”) și să-i pună un VAV la început והיה „și a fost”, să-l transforme în viitor, atunci e שמחה expresie de bucurii, căci aceasta înseamnă că luăm tradiția, învățătura, etica trecutului nostru milenar și o dăruim viitorului, celor care vin după noi.

În fața voastră, dragi reprezentanți ai obștilor evreiești și europene, a stat la cîmîtur „VAI-HI” — catastrofa. Acum, priviți și vedeți cum tradiția premergătorilor, a lui Apter Ruv sau a lui Nathan Hanover, a lui Goldfaden sau a lui Karpel Lippe, este predată tinerilor noștri.

VEHAIA והיה „și va fi”. Aceștia, băieții și fetele acestea sînt bucuria noastră și cu ei ne mindrim.

Acesta e mesajul ce-l veți lua cu voi plecînd spre obștile voastre, mesajul iudaismului din România.

Audiență la Departamentul Cultelor

În ziua de luni, 6 iunie 1983, dl. Ion Roșianu, președintele Departamentului Cultelor, a primit pe Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen, însoțit de reprezentanți ai delegației Consiliului European al Serviciilor Comunitare Evreiești, cit și ai delegației Comunității Evreiești din Elveția.

Dl. Rabin M. Piron din Zürich și dna Nicole Goldmann, din Paris, directoarea Consiliului European al Comunităților Evreiești, au exprimat omagii și recunoștință guvernului român, pentru largile posibilități ce le oferă evreilor din România de a trăi ca evrei, din punct de vedere religios, național și cultural.

În același timp ei au subliniat umanismul cu care se tratează în România problema Alia, a reunirii familiilor evreiești din Israel.

Ei au elogiat meritele Eminenței Sale

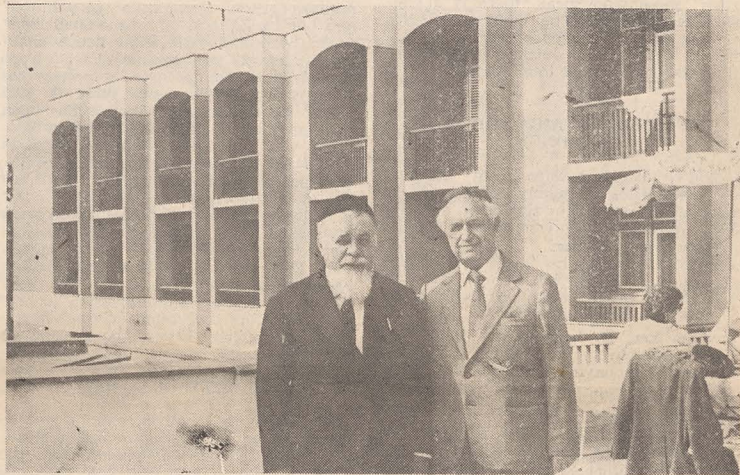
dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen și ale colaboratorilor domniei sale din F.C.E. în menținerea unor instituții de cult, cultură evreiască și asistență socială, care pot fi invidiate de multe comunități mari din întreaga lume.

Președintele Departamentului Cultelor, dl. Ion Roșianu, a făcut o expunere impresionantă și foarte documentată asupra politicii de libertate religioasă și egalitate cetățenească a guvernului României socialiste.

Domnia Sa a evidențiat raporturile de excelentă armonie existente cu dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen și, de asemenea, a scos în relief contribuția activă a șefului cultului mozaic la munca deosebită ce o depune în slujba patriei, a comunității pe care o păstorește și a păcii.

Audiența a decurs într-o atmosferă cordială.

Reprezentanți ai comunităților evreiești din Bulgaria. în mijlocul obștii noastre

Eminența Sa împreună cu dl. Iosif Avramov Levi, președintele Consistoriului Religios al Evreilor din Bulgaria

Între 3 și 10 iunie, Federația Comunităților Evreiești din România a primit vizita unei delegații a Comunităților Evreiești din Bulgaria. Componenta delegației a fost următoarea: Iosif Avramov Levi, președintele Consistoriului Religios al Evreilor din Bulgaria, Matilda Sabetaeva Avramova, Haim Mordehai Meşulam (hazan), Mazal Avramova Meşulam și Maria Avramova Aronetti.

Membrii delegației au vizitat instituții comunitare evreiești în Capitală și în provincie. Ei au fost salutați de Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen, care le-a exprimat un cald și frățesc bun venit.

Președintele Consistoriului Religios al Evreilor din Bulgaria, dl. Iosif Avramov Levi, a înfățișat, în cuvîntările d-sale, aspecte din trecutul și din prezentul iudaismului în țara d-sale și a elogiat cu entuziasm activitatea Federației Comunităților Evreiești din România, desfășurată sub conducerea înțeleaptă a păstorului său spiritual, Eminența Sa dl. Șef Rabin dr. Moses Rosen.

Oaspeții și-au exprimat recunoștința pentru călduroasa primire de care s-au bucurat și au adresat Eminenței Sale și celorlalți conducători ai F.C.E. invitația de a le întoarce vizita. Invitația a fost acceptată cu plăcere.

Reflecții, maxime, aforisme

• Ceea ce e dificil cere timp, ceea ce e „imposibil” cere ceva mai mult. (Haim Weizman, 1874—1952). Cf. Dictionnaire Robert des citations du monde entier, 1979, p. 518.

• Ceea ce importă nu este să fii cel mai puternic, ci să fii cel care supraviețuiește. (Bertolt Brecht, 1898—1956). În: F. Dort-Lecture de Brecht, 1960, p. 58.

• Dacă vrei să suporti viața, fii gata să accepți moartea. (Sigmund Freud, 1856—1939). În: S. Freud — Essais de psychanalyse, 1968, p. 234.

• Fericirea n-o voi putea avea decît

dacă voi reuși să ridic lumea pentru a o face să se pătrundă de adevăr, de puritate, de vesnicie. (Franz Kafka, 1883—1924). În: F. Kafka — Oeuvres complètes, 1964—1965, vol. III, p. 32.

• Trăim moartea prin intermitență și viața ca pe un contract pe care nu l-am semnat. (Abraham Šlonski (1900—1973). Cf. Dictionnaire Robert des citations du monde entier, p. 521.

• Leoparul nu salută gazela decît ca să-i sugă singele. (Proverb arameic, din „Cuvîntările lui Abiqar”). Cf. Dictionnaire Larousse des proverbes, sentences et maximes, 1960, p. 144.

Culese și traduse de RENÉE SCHWARTZ

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

Chief Rabbi dr. Moses Rosen

BETWEEN THE PAST AND THE FUTURE

Excerpts from the speech made at the Great Synagogue of Jassy on Tuesday 7 June, 1983, in honour of the European Jewish delegations

SONG OR DISCOURSE?

Our Talmud Torah choir of Jassy enchants all of us with its wonderful songs, with its admirable elan, and the hour is late, and the speakers have not yet made their speeches.

A popular Yiddish motto "Tzu zinghen und tzu zugn" defines a situation in which there are many complications and "songs are to be sung and speeches made till the solution is found". There is no doubt, however, that between "tzu zinghen" those who sing and between "tzu zugn" those who speak, there is a one-sided competition. The winged melodies set out from the souls of our youth penetrate into yours quicker and easier than the most ingenious words.

ECCLIESIASTES AND THE SONG OF SONGS

The Great Shlomo also wrote "Kohelet" — Ecclesiastes, a highly skilled rhetorical work, and 'Shir Hashirim' — 'The Song of Songs'. He was thus a Rabbi-preacher and Cantor.

When he starts his discourse in the 'Ecclesiastes' to win his audience he had to make a whole auto-biography. People do not have the patience to listen to any speaker. So he speaks **אני קהלת** 'I am Kohelet'. He declines thus his literary pseudonym. He then continues **בן דוד** 'Son of David' showing his genealogy, origin. And then **הייתי מלך** 'I was king' hence insists also on his social rank, and finally **בירושלים** 'in Jerusalem' indicates the locality where he lives and which is the Holy City.

With such a visiting card, the audience say in the end

הכל תכלית הכל תכלית

He concentrates his impression about what he heard in the words "Vanities of vanities, all is vanity". Or, trifles and nonsense, that what all the words I heard are.

And then, the same Shlomo as singer. No need for any auto-biography, no visiting card. The work starts with the words 'The Song of Songs of Shlomo'.

That is sufficient. The song is so eloquent and its power so magical that the audience sums up its impressions in the words **יִשְׁכְּנִי מִנְשִׁיכֹת פִּיהוּ** 'I almost kissed him' for the lovely way he sang...

That is the reason for which I give up from the onset to compete with this admirable choir and, as such, shall limit my words in order to let them, the youth have the chance to add several more pearls to the necklace of uplifting melodies they have sung.

RABBI AKIVA SMILES

You have come to Jassy one hour ago, dear guests, and stopped at our cemetery. You were shaken and you cried at the common graves of the martyrs of the pogrom of 1941 and prayed for their souls. Then you came straight here and went from one extreme to another. You are in this ancient synagogue, rebuilt in 1672, but dates back centuries before that date. And you almost feel next to you the grand shadows of the great scholars of Judaism, who spread here the light of the Torah. The synagogue is renovated, actually and figuratively. It is bright with lights, also in both meanings, as here are our children, our future, our pride.

The Great Rabbi Akiva — the Talmud tells us — was with his colleagues on top of a hill in Jerusalem and saw wolves among the wrecks of the Temple. It was after our terrible national catastrophe and Akiva's colleagues wept at the sight of such a desolate image. Akiva, however, smiled.

"How is it possible that you smile, Akiva?" they asked him. "How can you smile when you see such disaster?"

"I had two prophecies" he answered. "One by Uriah who said **בְּיָמֶיךָ יִשְׂרָאֵל**

הָרִשִׁית "because of your sins Jerusalem will become a ploughland" and one by Zaharia "the time shall come when boys and girls shall dance again on the streets of Jerusalem". I wept enough until the accursed prophecy of Uriah was fulfilled. Now? Shall I still weep? No, never. Now that it has been fulfilled I am waiting for Zaharia's prophecy and I can see it coming. That is why I am smiling, my dear ones. Smile, because the bad is past and we have the good before us".

At the cemetery, dear guests, you wept on seeing Uriah's prophecy fulfilled, and here, the tears of sorrow will mingle with those of joy, as here before us is Zaharia's prophecy. Here are our boys and girls, gay and smiling, listen to how they sing from the bottom of their hearts their hope, their ideals, the prayers of eternal Israel.

A LITTLE GRAMMAR

Allow me to conclude, and do not be surprised, with a... grammatical analysis. The letter VAV, in Hebrew, has the function of changing the past into future and the future into past. "VAV HAHIPUCH" this letter, placed before the word **הָיָה** "has been" becomes **יְהִי** "and shall be", but put before the word **יְהִי** "shall be" becomes **יָהָיָה** "and has been".

Wherever is written in the Torah **וַיְהִי** VAIEHI "and has been" it refers to a painful moment says the Talmud in Megila Tractate, Folio 10.

But where it is written **וְהָיָה** "VE-HAIA" "and shall be" it refers to joys.

Dramatic, tragic is the function of the letter VAV when it changes the future into past, when it takes our whole vision of the world and makes into a matter of the past, of times of yore, sustaining that it no longer suits the times we live in. This is nothing but pain.

But when the Jews succeed in **יָהָיָה** taking their past (and has been) and put a VAV at the beginning **יְהִי**, in changing it into future, then it is **שִׂמְחָה** an expression of joy, as this means that we take tradition, teaching and ethics of our multi-millenary past and give it to the future, to those who come after us.

Dear representatives of European Jewish congregations, "VAI-HI" — catastrophe, stood before you at the cemetery. Now, look and regard how the traditions of Apter Ruv or Nathan Hannover, of Goldfaden or Karpel Lipe's forerunners are handed over to our youth.

VEHAIA **יְהִי** "and shall be". These boys and girls are our joy and we pride ourselves with them.

This is the message you shall be taking with you when you go to your congregations, the message of Romanian Judaism.

CALL ON PRESIDENT NICOLAE CEAUSESCU

Mr. Nicolae Ceausescu, President of the Socialist Republic of Romania, received on Tuesday 31 May, 1983, Mr. Arthur Schneider, President of the Appeal for Conscience Foundation of U.S.A. who visited this country.

Present on the occasion was Stefan Andrei, Minister of Foreign Affairs. The guest thanked for the reception and

expressed his satisfaction of having met again the head of the Romanian state.

During the talk, discussed were problems related to the development of Romanian-U.S. relations and aspects of current international life, especially the situation in the Middle East. The meeting passed in a cordial atmosphere.

VIZIT OF RABBI ARTHUR SCHNEIER

Rabbi Arthur Schneider, Rabbi of the "Park-East" Synagogue, Chairman of the North American section of the World Jewish Congress and President of the Appeal for Conscience Ecumenical Foundation, paid a short visit to this country on 30 and 31 May, 1983.

The guest was received in audience by President Nicolae Ceausescu of the Socialist Republic of Romania.

Rabbi Arthur Schneider also took part at a dinner given in his honour by Mr. Ion Roşianu, Chairman of the Department of Cults.

Mrs. Maria Groza, deputy minister of foreign affairs also gave a lunch in his honour.

The same day, Rabbi A. Schneider received in a fraternal atmosphere by His Beatitude Justin, Patriarch of the Romanian Orthodox Church. Present on the occasion was Mr. Ion Roşianu, Chairman of the Department of Cults.

His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen had a cordial meeting with Rabbi Schneider, in his office. A friendly exchange of views was held on current matters of Jewish life.

VISIT OF EUROPEAN JEWISH DELEGATIONS

In the first half of June, 1983, the Jewish Community of Romania received three fraternal visits. The first, from the social committee of the European Council for Community Services, that sent an important number of social workers to study the organisation of social assistance activity in our community. The second visit, organised by Rabbi Mordechai Piron of Zurich, represented Swiss Jews; 36 members of the Jewish Community of Zurich came, encouraged by their spiritual leader, to see Jewish life in Romania which impressed him during the visit he paid here almost two years ago. A delegation of Religious Consistory of Jews of Bulgaria also took part.

The guests visited Jewish religious and cultural institutes, social assistance institutions in Bucharest and in some provincial communities. They met community members in Dorohoi, Botoşani and Jassy, and our coreligionists of Zurich visited also Braşov. The European Jewish delegations took part in Divine services at the Choral Temple and at Oneg-Sabbath meals, which were also attended by members of the Israel Embassy at head with His Excellency Zvi Brosh, Ambassador of the State of Israel.

The Talmud Torah choirs gave a fine programme of Jewish traditional and folk songs. His Eminence welcomed those present and spoke of the community life throughout the country. His Eminence also said the wise "Divra Torah" at Oneg Sabbath and Kidush.

Speakers for the guests were: Mr. Anthony Kraiss (England), Mr. Malvyn Carlouwe (England), Miss Cecile Mizrahi (Joint), and Mrs. Edith Kremasort (F.S.J.U. — Paris). Speakers during discussions were: Mrs. Loty Reich (Belgium), Mr. Herbert Kellener (Belgium), Mr. Weil (England), Mrs. Freedman (England), Mrs. Dreyfus (Zurich), Mr. Lewis (England), Mr. Iosif Avramov Levi (Bulgaria), Mrs. Nicole Goldmann (France), Mrs. Tehila Ofer (Israel), and Chief Rabbi Piron (Switzerland). The delegations and leaders of the F.J.C. took part in a reception given by His Excellency, the Ambassador of the State of Israel and Mrs. Zvi Brosh at their residence, and in the evening, went to the State Jewish Theatre where they watched a most successful show performed in Yiddish.

The three visits paid by delegations of European Jewry were an opportunity of mutual acquaintance and deepening fraternal relations between the Jews in East and West, all linked by the communion of belief and of ideals.

Both the delegation of the social committee of the European Council for Community Services and the delegation of Zurich Community expressed their satisfaction at what they had seen here and told us of the impressions with which they leave. In this issue we publish the statements made by Rabbi Mordechai Piron, by Mrs. Nicole Goldman, by Mrs. Tehila Ofer and by Mr. Shmuel Perl of Antwerp — Belgium.

AUDIENCE AT THE DEPARTMENT OF CULTS

On 6 June, 1983, Mr. Ion Roşianu, Chairman of the Department of Cults, received His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen who was accompanied by representatives of the delegation of European Council of Jewish Community Services and of the delegation of Jewish Community of Switzerland.

Rabbi Mordechai Piron of Zurich and Mrs. Nicole Goldmann of Paris, director of the European Council of Jewish Communities, conveyed their homage and expressed gratitude to the Romanian government for the broad possibilities accorded to the Jews of Romania to live as Jews, from the religious, national and cultural points of view.

At the same time they stressed the humaneness with which the question of Aliyah is dealt with in Romania, for the reunion of Jewish families in Israel.

They praised the merits of His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen and his associates of the F.J.C. in maintaining the Jewish religious and cultural institutions, that can be envied by many large communities throughout the world.

The Chairman of the Department of Cults, Mr. Ion Roşianu made an impressive and well substantiated exposition on the policy of religious freedom and civic equality pursued by the government of socialist Romania.

He emphasized the relations of perfect harmony that exist with Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, and also highlighted the active contribution made by the leader of the Mosaic Cult and his tireless work in the service of the homeland, of the community he shepherds and of peace.

The audience passed in a cordial atmosphere.

VISIT OF EUROPEAN JEWISH DELEGATIONS

GUESTS' DECLARATIONS

A SPECIAL EXPERIENCE

The impressions of our delegation, of the Jews of Switzerland, after having visited Jewish communities in Romania are that we have had a special experience here.

We wish to express our feelings of gratitude, respect and deepest admiration for Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, *אדמו"ר* whose epoch-making achievements, thorough Judaic knowledge and spiritual authority arouse feelings of admiration and pride not only with the Jews in Switzerland but with those all over the world.

It is difficult if not impossible to describe the enthusiasm of the Swiss Jews for everything they saw. They just could

not believe their eyes and ears, and very often they were moved to tears.

We are now linked by close ties of friendship with the Jews of Romania and particularly with their highly esteemed Chief Rabbi. We shall never forget this visit and shall tell others too, about all these wonderful things we saw here.

Sincere thanks to all who looked after us, Mr. Emil Schechter, general secretary, eng. Theodor Blumenfeld, Chairman of the Jewish Community of Bucharest, to all the others, just as to Rabbi Marilus *אמרילוס* for his wonderful Biblical commentary on Saturday afternoon.

Best wishes to the Jews of Romania.

RABBI M. PIRON — Zürich

BEST IMPRESSIONS

I have extraordinary impressions of what I have seen here.

We came on a mission of acquaintance with your community, and leave with the feeling of gratitude for everything you are achieving. Under the leadership of Chief Rabbi Dr. Rosen, genuine miracles are performed in all the Jewish institutions. Impressive and most uncommon are the endeavours of your Chief Rabbi of conveying Jewish identity to the new generations for whom Talmud Torah courses are organised as also wonderful choirs and orchestras. At the same time, there is great concern for maintaining dignified Jewish life in the old people's homes, which are really exemplary, in most dignified social assis-

tance, caring for the sick and old people without families, in everything that concerns our coreligionists.

I admire and appreciate greatly the understanding and humane attitude of the Romanian state, which accords also the possibility of a free and dignified Jewish life and the liberty to go Aliyah of those who wish to do so.

We are impressed also by reception we had from the Chairman of the Department of Cults, with whom we had a sincere and most interesting talk.

I wish to say again that we leave Romania with the best impressions.

NICOLE GOLDMANN — Paris

ETERNITY TO ISRAEL

Paraphrasing the motto of Hanukkah „Nes gadol haia sham“ („A great miracle happened there“), we also say „A great miracle is happening here“. This is the feeling you get when you hear and see the choirs and orchestras of the Jewish community of Bucharest.

Listening to the songs and melodies of these Talmud Torah choirs, the blending of the sounds goes right to the core of your heart, while they remind you of the Jewish townlet that no longer exists and on the other hand recall the sounds of hope in the future, in „the land of my love“, the title of one of the songs. The children and youth of Talmud Torah are a live expression of „Netzach Israel lo iesaker“ („Eternity of Israel shall not disappoint“), because they return to Judaism from far away „af al pi chen velamrot hacol“ (with all

that, and in spite of all the vicissitudes of Israel's history), with the aid of the Hebrew word.

There is no need for more than that, to convince you of the wonderful work done here, in various sections of Jewish life on the initiative and under the leadership of the Chief Rabbi of Romania, Dr. Moses Rosen.

As an Israeli, original from Romania, I have experienced here feelings that moved me to tears, because I felt that in the hearts of the singers and members of the orchestra the same flame burns that burnt in my heart many years ago, prior to having immigrated to Israel.

And this is the secret of the continuity of the Jewish people.

TEHILA OFER
"Maariv", Israel

OUR ADMIRATION

We wish to express, Eminence, our admiration for your selfless activity in the service of our brothers in the community which you lead so that they may live a genuinely Jewish life. Your achievements in the social domain, especially as regards financial aid, food parcels, daily distribution of meals for the needy, the old people's homes as also the cultural-religious life, as for instance the upkeep of synagogues, Talmud Torah courses, educational activities for the Jewish youth in the Judaic spirit and others, impressed us deeply.

The concert given by the choir and orchestras yesterday evening, which we attended, greatly impressed us and, as Rabbi Mordehai Piron of Zurich so well said „one eye wept at the thought of the strong and flourishing Jewish community of former years in Romania, and the other one was glad for what it could see now and here, and which confirms

that „Israel lives and shall live for ever“. We also express our admiration for the „Revista Culturii Mozaic“ which comes out in four languages. It is a means of communications for all Jews in Romania and is read with great interest also by Jews in the other East European countries and in the whole world.

Thanks are due to Mr. H. Riemer, its editor, because to publish a journal in these qualitative conditions is not easy and requires special talent.

We believe that we, the Jews in the West, should express our thanks for your activity and for that of the Federation, of eng. Blumenfeld, of the general secretary Mr. E. Schechter, lawyer, for their selfless activity.

With special esteem
Rabbi SHMUEL PERL and the Antwerp
— Belgium delegation

THE JEWISH PEOPLE DO NOT FORGET THEIR BENEFACTORS

VIORICA AGARICI WRENCHED MORE THAN ONE THOUSAND JEWS FROM THE CLAWS OF DEATH

Two "death trains" left the Jassy railway station, the second day after "that Sunday" when numerous Jews were massacred in the city: one reached the Iloaei Bridge, the other Călărași. Of the first train, in which 1974 Jews were crammed, if 776 arrived alive this was due that the distance was covered in "only" eight hours (instead of the usual half hour); of the second train, with 2,530 Jewish, if, after almost seven days of travel 1,011 managed to reach the destination alive, this was due to Viorica Agarici.

Viorica Agarici did not have the satisfaction of going to Jerusalem herself to plant — on 8 June this year — a tree on Alley of the Just (Yad Vashem); she departed from this world on 18 February 1979, at the age of 93.

Viorica Agarici was chairman of the Roman branch of the Red Cross and as such was present at the railway station giving assistance to the wounded who came by train from the front.

In the morning of 3 July 1941, when a new train arrived in the station, from which cries and moans were heard more than at any other time, Viorica Agarici immediately went on the platform to do her duty. To her amazement she was stopped, and the doors of the train were not opened, as was customary. No matter how she tried, she was categorically refused: "They are Yids of Jassy".

"The Red Cross makes no distinction between the needy!"

Defying the bayonettes which threatened her, Viorica Agarici insisted so much, warning that she will break the doors of the train, that in the end a waggon was finally opened. Then she saw — she and the station officials — hell before her (she told us later: „In a thick layer of human filth and blood, scores upon scores of people in each waggon, naked, frantic, crammed like sardines, dead, dying and alive; they had been travelling for three days in terrible heat, in freight cars hermetically closed in which carbide had been transported

previously. They reeked terribly!"). The train, that should have left immediately, was shunted on a side line; with the help of a close-by sanitary company — also on the insistence of Viorica Agarici — those in the train were taken off (just as the scores of dead bodies), washed (with hoses, as it was impossible to wash them otherwise), were given the necessary care, the waggons cleaned, food was brought and especially water of which there was no drop throughout the previous three days. The train continued its journey in the morning of the second day. That is all, simple?

But if Viorica Agarici had not stepped in with the energy of a super human being in Roman, none of the 1,011 Jews in the train would have reached destination, in the above-mentioned condition. The train required another almost four days to reach Călărași, being shunted here and there, as the officials had not decided what to do with those Jews...

What happened in Roman, after "the death train" left? There were two kinds of reaction, when the town learned about what Viorica Agarici did:

many Jews walked passed her house, for several days on end, some put flowers on her windows, others dared to knock at her door and wish her good health, just like that, without any explanation or indication; on the street they greeted her with deep respect;

a number of hoodlums threw stones in her windows; and when Viorica Agarici under threats had to resign from the office of chairman of the Red Cross branch and take refuge in Bucharest, her house, left alone, was broken into and her furniture destroyed.

In token of gratitude, the Federation of Jewish Communities gave her for many decades a monthly social assistance until her death, as a symbolical gratitude, a well-deserved homage.

M. M.

THE MESSAGE OF HIS EMINENCE THE CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen received an invitation from the Committee of the Israeli Jews originars of Romania to take part in the planting ceremony in the ALLEY OF THE JUST in Jerusalem, of a tree in memory of the unforgettable VIORICA AGARICI who, due to her humane-ness and courage shown during the days of the pogrom in Jassy, in the summer of 1941, saved more than one thousand Jews from death.

Owing to reasons independent of his will, His Eminence did not have the possibility of attending personally, but sent the following message:

Dear Friends,

I received your letter of 22 May 1983, today. Hence, I am sorry that I cannot take part in time with my message and that of the Federation of Jewish Communities of Romania, in your festivity that takes place this very day to honour the memory of Viorica Agarici, one of the Hassidic Umot Haolam.

I myself looked for the deceased — in the early '50s — and after I succeeded in finding her, considered that it was our duty to express our gratitude in the form of monthly money assistance, which we gave her for 20 or more years.

I called on her several times to make her feel the warmth of the feelings nurtured by the Jews for those who helped

them when Jewish lives were ruthlessly put a stop to.

Viorica Agarici rehabilitated the human species, proving that, if there are beasts with human faces in the world, there are also noble examples which well deserve the Biblical definition of "creatures made in God's image and likeness".

The tree her son plants today in the Holy soil of Israel in her memory, shall embody a distinguished and choice daughter of the Romanian people, well-deserved not only by the Jewish people but also by the whole of mankind.

May her memory be blessed for ever!

With special esteem

CHIEF RABBI DR. MOSES ROSEN

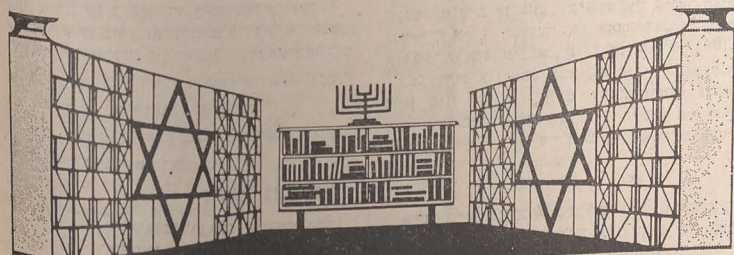
VISIT OF A JEWISH DELEGATION OF BULGARIA

The Federation of Jewish Communities of Romania was host, between 3 and 10 June, to a delegation of the Jewish Communities of Bulgaria. The delegation included: Isosif Avramov Levi, Chairman of the Religious Consistory of the Jews of Bulgaria, Matilda Sabetaeva Avramova, Haim Mordehai Meshulam (Hazan), Maza Avramova Meshulam and Maria Avramova Aronetti.

The delegation members visited Jewish community institutions in Bucharest and in the provinces. They were greeted by His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen, who extended them a warm fraternal welcome.

Mr. Isosif Avramov Levi, Chairman of the Religious Consistory of the Jews of Bulgaria described in his speeches, past and present aspects of Judaism in his country and enthusiastically praised the activity of the Federation of Jewish Communities of Romania, under the wise leadership of its spiritual shepherd, His Eminence, Chief Rabbi Dr. Moses Rosen.

The guests expressed their gratitude for the warm reception they enjoyed and conveyed to His Eminence and to the other leaders of the F.J.C. an invitation to reciprocate their visit. The invitation was accepted with pleasure.

דבר בעתו - אגוט וואָרט

הרב זאב גוטליב - זצ"ל

חוקת

וועגן צוויי נסיונות רעד זיך אין דער היינטיגער פרשה. אינאיינאנד האבען ישראל נעמאכט א טומעל: נים אונס וואסער. מיר זענען דורשונג. דערנאך האט רביש'ע זי נישט געשטראפט. אבער דאנאך האבען זי זיך געזוכט טענות צו זייער "רעט", דעם פון. עס האט זיך זי געזוכט און אין מצרים האבען זי בעסער געגעסען. דאס איז געווען סתם לשון הרע. דאפאר האט מיר זי געשטראפט. אין היינטיגען "פרם" זענען מיר א רוע יו-דען האבען אוועקגעוואלט דעם רביש'ע, געפרובט, צי ער קען, צי ער וועט העלפן, ווע עס שטעט אין דער תורה, "זי האבען מיר געפרובט צעהן מאל". און-נעט צו דיע תורה "זי האבען נישט זיך צו געהערט צו מין קול". ואם הייסט דיע לעצטע צוגעשטעלטע דריי וערטער: "זיך קול", ערקלערט, פאראם האבען זי מיר געזאגט מאל געפרובט, וויל זי האבען נישט געוואלט זיך צו הערן.

דערפאר ווארינט משה רבינו דיע יודען "שמע ישראל", הער, פערשטעהט און פאלט וואס קהל"ה זאגט. ממילא יורד זיין, וואהבת את ה'". דו וורסט דאס טוהן מיט גרויס ליבשאפט און צופרידען זיין.

בלק

סיי בלק דער מלך פון מואב און סיי בלעם הרשע דער כשרה מאכער" זענען געווען ישראל'ס שונאים.

הרב ר' זאב גוטליב זצ"ל

מלחמה האט ער געשאפן און אנגעפירט א הינדער צענטער פאר די מיניער פון עמינאנצן אין עני-בלאנד. אין די מלחמה יארן, האט ער זיך אפגעגעבן מיט יידישן הינדער אין לאנדאן. אין 1950, איז ער געווען געווארן אלס הויפט-רב אין לעגאצא. ער איז געווען אב בית-דין און איז באשטימט געווארן דורך זיין אויטאריטעט און אלס מנהיג. הרב גוטליב האט געשריבן אסך ביכער איבער יידישע פראבלעמען אין ענגלאנד. אין 1977 האט ער זיך באזעצט אין ירושלים. ווי ער איז געווען מטיב אין דעם אינסטיטוט "רב קול". ער האט דארטן געדרוקט א ערציע "ספורה", און די גרונד שאפונג פון זיין שווער, עיתא אריה". ער האט איבערגעלאזט א כתב-יד איבער, פריי דבי אלעזר", און דאס בוך וועט אינמיטלעך-שיינען. אלס נאענטער פריינד, וואס פלעג זיך מיט אים באגעגענען טעגלעך, און האב געהאט דאס פאר-געניג אויסצוהערן זיינע קלוגע ווערטער, איז מיר שווער צו מאכן א פולע אפשאצונג איבער זיין גרויס פערזענלעכקייט. ביז אין די לעצטע טעג, האט ער געהאלטן מור-פון פארן תלמוד תורה כורז און מורה נבוכים. שיי ער איז געגאנגען אויפן דרך הישר און זיינעמער וועלט קעגן זיין נאך דער ווי זיין חכמה. איך האב ליב געהאט דעם מענטש פאר דער איידעלקייט פון זיין נשמה, פאר זיין עטישער אויפ-פרינג. זיין וואלט געזאגט זיין זאגן, ער איז געווען איינער פון די 36 דברים פון דער תורה. ריען ער איז ארויסגערופן געווארן פון אונזער ריען אין דעם מאמענט ווען ער האט גענויט זיין נאך מער וואס מיר ביישטייער אין דער אנטוויקלונג פון אונזער הייליקער ליטעראטור. זיין שפערטישע מי איז ליידער איבערגעגאנגען געווארן. חבל על ראבדן ווא מישתכחין!

מ. קאלעכעיים

מעסאוו פון הרב הראשי ד"ר דוד משה ראָזען שליט"א

וואַריאטא אנארישט האט רעהאביליטירט דעם נאמען מענטשן, דערווייניג און אויב אויך דער וועלט קעגן זיין ווערט. ווערלעך חיות בצורת אדם, געפר-נען זיך אויך איידעלע עקזעמפלארן וואס זע-נען ראוי אנדערש צו ווערן, בעלמל, ובעלם-אל-קים" (מענטשן באשאפענע לויט נאט'ס געשאפט). דעם ביים וואס איז זיין פלאנעט היינט אין דער הייליקער ערד פון ישראל איז איר אנדעקט, וועט מיט זיך פארשטעלן דאס געשטאלט פון אן איי-דעלער און אויסדעוויילטער טאכטער-פונעם רב-מענישן פאלק, מיט גרויסע פארדינסטן נישט נאך פארן יידישן פאלק, נאך אויך פאר דער נאנצער מענטשהייט. זאָל איר אנדעקט זיין געבענטשט. מיט כבוד

הרב הראשי ד"ר דוד משה ראָזען

נישט אנטויל געמען רעכענצייטן מיט מיינו-מער-סאזש און מער דער פערזענלעכע פון דיר יידישע קהי-לות אין רומעניע, און די יידישע-קייטן פון מוסלען פאר היינט אין אנדעקט פון וואַריאטא-אנא-רישט, איינע פון די חסידות אומות העולם. איך האב פערזענלעך אויפגענומען די פארשטא-בענע אין אָנפאנג פון די פופציקער יארן און ס'איז מיר געלינגען זי צו שטיינען, רעכענענדיג און ס'איז אונזער פליכט איר אויסצורדייט אונזער דאנקבארקייט דורך א מאטעריעלער הילף וואס מיר האבן איר געלייטעט אן ערד פון איבער צוואנציג יאר.

איך האב זי מערערע מאל באזוכט, נאך איר אויסדרוק דאס ווארעמקייט פון די יידישע גע-פילן לביי די וואס האבן אונז געזאגט בעת צעה, אין א צייט ווען יידישע לעבנס זענען אומגע-בראכט געווארן און רחמנות.

דאָס פינטעלע ייד

(המשך פון י"ט 11)

חסיד ווין אונזער נאט, דערפאר צי ענדע פון ספוט בלייבט ער, "אני ה' אלוקים", (איר ביו אייער נאט). ירושע און בלב האבן פארשטאנען דעם אמת פון דער פאנעז, "אם חפץ בנו ה'", (אויב נאט וויל אונז). זי וועגן נישט נאכגעזינגען נאך זייערע הארץ געפילן און נאך זייער שטעט זען פון זייערע אויגן, נאר זי האבן געהערט אין דערווייטנס, עין בעין, די ישיעה פון נאט וואס איז נאנטע. דער פארמיר ער זאל קענען האבן אזא ווייטן קול, האט משה רבינו אים געגעבן דאס אות "יוד" ביים אנהייב פון זיין נאמען, דאס קענסטעט אות פון דאס אלף-בית, גענוי ווי ישראל איז, המעט מכל העמים" (דער קענסטעט פון אלע פעלקער), אבער, דאס פינטעלע ייד, סימבאליזירט דעם היליקן פונג וואס איז ליגט טיף אין הארץ, די אכונה, די וויזוע. דאס "יודעלע" פון ירושע האט אים ארויסגע-האלפן פון דער שלעכטער עצה פון די מרגלים. א פירער פון יידן, וועלכער הייבט אן איר ארבעט מיט אהבת ישראל, מיט דער "יוד" איז ער מיריש זיינע כוחות און ער איז זוכה אריינצוברענגען זיין פאלק אין ארץ - ישראל.

די דערקלערונגען פון די געסט

מיר באוואנדערן

ווי מיר האבן איך פערזענלעך געזאגט, ווילן מיר נאך אסאך אויסדרוקן אונזער טיפע באוויי-דערונג פאר דער מסירת-נפשדוקער ארבעט וואס איר טוט דאס פאר די יידישע בירגער און שוועסטער, בכדי זי צו דערמעגלעכן זיך אויסצולעבן א פול-בערגיג ווייזע לעבן, מיט אויפן סאציאלן נעכט-און-פעציעל פאר דעם אופן פון פארטיילן די-סאצי-אלע הילף, די שפייז פעקלעך, דאס טאגטעלעכע עסן - פארטיילונג, די פארזארגונג-הייטען פאר עלטערע לייט א.א.וו. ווי אויך דאס מולטוועל-רעגירונג לעבן, ווי אויפגאבן די שילד, די תלמוד תורה, און דאס נאכען אופן פון חנוך פון דער יידישער יוגנט אין רומעניע, בכדי דער-דורות "דוקער המשך זאָל ה' נישט איבער-געירט ווערן, האט אונז שטארק באאיינדרוקט דאס אויפטרעטן נעכטן און אונטן פון ירושלים נאך אן ארקעסטער, האבן אויך אונז אלע געמאכט צו שטארקן מיט און מיר זענען זייער געירט געווען אזוי ווי הרב פיראן שליט"א פון ציורדא האט זייער ריכטיק געזאגט: "אין אויג האט נע-דער, דערמאנענדיג זיך ווי גרויס און שטארק עס איז געווען דאס רומענישע יידנטום, און איין אויג האט זיך געפרייט ווען מ'האט געזען אז איין שטארק לא ישר". אונזער באוואונדערונג איז געווענעט אויך צי דער צייטונג אין פיר שפראכן וועלכע איז דער קשר פון אלע יידן אין רומעניע און ווערט אויך מיט גרויס אומשטעטעס געלייגט אין די אנדערע מוח איראפעישע לענדער, אין אלע יידישע ישיבות. דעם דערמאנענדיג "ה' רימק קומט אין די געבענע דאס ווייל צו רעדאניאן א צייטונג א ספעציעלער דאג, וועלכע דאס פארשטאנען איז נישט איינפאך און עס פארלאנגט א ספעציעלע נאכע, דעם פויג-פון שולחן ערוך. מיר גלויבן אז מיר יידן פון מערב דארפן אויסדרוקן א דאנק פאר איינער פער-זעלבער אריינס און לייענענדיג און אויך פאר אייער פארשטאנד, בראשם ה' אינזשינער בלז-מעפעלר נ"י און מוזיר כליי ארוואקאטן שטע-טער ג"י מיט זייער איבערגעגעבנקייט.

חזק ואמיץ

ברגשי כבוד

רב שמואל פערל, וחרווי, אנטווערפן בעלגיע

רעט הערעך) זי האבן געבראכט א האלפן צווישן דין וחשבון און א שום וויזיע און א נאטורלע און א שום האפענונג. זי האבן נישט געשטעלט און איר קרואה - שטעט און אויך דא געוואלט, "שמע ישראל, ה' אלוקינו ה' אחד", (הער) זי האט איר אונזער דעמאלטאציע און ס'איז דא אונזער, "אני ה' אלוקים" (איר ביו אייער נאט). דאס איז די דעמאלטאציע פון חסידות בירך נאך אויך דא איז נישט מעגלעך איינע אן דער מערער און זי וועגן פארבינדן מיט אן איי-נעם הער.

"אני אלוקים" (איר ביו אייער נאט), חסיד, צו אלע צייטן בלויז דאס ייד געזענען, "אשר נהנינו מאד מאד מצרים להיות לכם לאלוקים" (איר ביו האבן איר ארויסגעגעסען פון מצרים געזאגט צו איר זאל איר ווילן פאר איר א נאט) וואס איז דער פונדאמענטאלער ציל און אלעס וואס וועט אונז קאן נישט ארויסרויפן פון אונזערע געזאגטע, רופן ארויס באוואונדערונג און שטארק-האט אונז געמאכט דעם נס פון ציאות מצרים צו נאכעס א סך אנדערע נסים, אז ער זאל

די באווד פון דעלענאציעס פונעם "איראפעאישן יידנטום" די דערקלערונגען געשענעט

די איינדרוקן פון אונזער דעלענאציע, פון די יידן פון דער שווייץ, נאך דעם באווד און די יידישע קהילות פון רומעניע, זענען אויסגע-רעגטע.

מיר ווילן אויסדרוקן אונזערע געפילן פון דאנק-בארקייט דעם רב הראשי ד"ר דוד משה ראָזען שליט"א, וועמענס עפאכאלע דערווייניגונג, זיין גאטא אין תורה און אין תלמוד און זיין נישט-אויס-אויס-רופן, רופן ארויס באוואונדערונג און שטארק-האט אונז געמאכט דעם נס פון ציאות מצרים צו נאכעס א סך אנדערע נסים, אז ער זאל

די געסטע ווינטשן פאר דער יידישער קהילה אין רומעניע.

הרב מרדכי פיראן ציור

מיט די בעסטע איינדרוקן

מיטע איינדרוקן פון דעם אלעמען וואס איך האב געזען, זענען אויסגעגענועלעכע. איך בין געווען זיך באקענען מיט אייער תהילה און מיר אנדערענע אויטע אים אייערע גרויסע דערוויר-נונגען. אונזער דער אנפירונג פון הרב הראשי ד"ר דוד משה ראָזען, קומען דא פאר אמת'דיקע נסים און אלע יידישע אנטשאלטן, "און זענען איי-דוקספול און אויפגעוואקסן בעלמל, די באמיינונג פונעם הרב הראשי איבערגעגעבן דעם יידישן פונג דעם יוגנט דור, אין וועלכן צוועק ער ארגאניזירט תלמוד תורה קורסן, וונדערבארע בארן און ארקע-טערס. דעמאלטע קעגן-טירט דא א לעבאטאטע מענטשן כדי אויפגעוואקסן און ווירטוואליזירט לעבן אין די בתי - אבות, און דער נוס ארגאניזירטער סאציאלער הילף, אין דער זאגן פאר קראנקע, פאר עלטערע זונען און משפחות. פאר עלטערע און דורק אויס מיינ שאצונג פאר דער מענטשלעכער שטעלונג, א פולע מיט אנדערענע פון דער רומענישער מלוכה, וועל-כע זיט די מעגלעכקייט פאר א פריי יידיש לעבן און פרייע ערלעבונג פון וואס פאדערט עס. מיר וועגן מיר באאיינדרוקט פון דער אויפנאמע-ביים ה' פרעזידענט פון קולטור - דעפארטאמענט, מיט וועלכע מיר האבן געהאט אן אויפריכטיקן און זייער איינפירערדיקן געשפער.

איך באטאן נאך אסאך, מיר פארלאזן רומעניע מיט די בעסטע איינדרוקן.

ניקאל גאלדמאן

דיקעטאטור פון "איראפעאישן ראט פאר קהילה-שדות", פאריז.

אומות שבנו דתם של שמים ית', שגור באדם אצל כסרים יתו, הוא צועק, אין לו קול אחר, רק דתו אחת, רם כמו גדול אחד". המורכבת באחד-דוח הברית, באחדות העם באחדות הדתות. זו רוחות בחיות ענין אישי וזה נועם לו לכבודו או לעמדתו של משה אלא זה כיא להסתדרות העם לחוסר אמונה לכסיתו.

ולכן העניש המשה היה נחמץ באופן חיוני כדי

היה מיוחדת במינה

(הערת כבוד הרב מנחם פיינר-ציריך שליט"א, טום עוזבנו אצוני)

רשמי-מפלגתנו, משלחת יתו-שייחיה אחרי בייקורן בתיבות היהודיות ברוסיה, הנם יהודים לזו של חיות מיוחדת במינה.

"אנחנו רוצים להביע את רגשות הדתות, הדי-רגון והעצרתנו העמוקה כלפי הרב הראשי דר-דוד משה רזון שליט"א, שהישיבה המדינית-במ-התורה, החרדית והמפסיקה והסכנות הדתיות, מעוררות רגש העצרת והתקוממות על רק בנינו יהודי-שוויחיה, זו אם כי בנינו יהודי כל העולם קשה להעמיק בלתי אפשרי לאחר התפעלות יהודי-שוויחיה בלתי-כפלי-כש-הוא-ישקו-ישקו-לא-אור-חיים להאמין לפרט ענינים ולמה ששעמו כמו

נס גדול היה זה

נס גדול היה זה - כך מתיישים כאשר שמעום ורואים את המהפכות והתפוצצות של המהפכה הדי-הודית ברוסיה.

בשירים ובנונים נועם לכל שילוב הצליחה-החם המפסיקה הענייה היידיקה שרדית-חל-חלם - צליח-החם לעורר ילדי אבות, כש-אחד השירים היידיים והענין הללו נהי כשיו חי ל"צח ישראלי של ישיב", כי מרחוק חוררים המלה העברית.

אל היהדות, אי-על-פי-כן, ולפרט הכל באמצעות

דורש לפרקים

דברי תורה - מאה הרב יצחק מאיר מרילוס

לחי ומחשבי, "ישבנו" אין נחמץ לו תענית העם כי בחרה בחפשיה לו השאין זה שדגשית הנחש מי סבל יתו מתוך המלח ינו ששדדו מדר-כתוב יתו לכסותו איש לו להביא מה ששדדו מדר-ספר ענין ימינו (ישן) כספר יעלה חז מהמגן גר-אוידי ואחר לשקו לקח תבה תדע (ישתד-בי) מפרשי-ישן, לרשע מפרות, למקשה מה שדגשית רשע, שהמשה ישן נה בו רשע ארבעה חלל יהיו מפרשי ברכים פה משה משה משה חובל וליוק שאין איסור להכות רשע ומשה משה כך כדי שיחשבה ומפרז כי זה מה שהדגשית רשע, רשע כמפרז כי באה המוכה היה צדיק היה נחמץ לו להי כבדי שהיה לו כפרת עוונות על ידי החרה לאו אלא מהמלה באה היה מכה צדיק וחלש היה-פה שהוא מכה רשע שיכול להחרו כי מכה החת מכה.

ענינו ונחמץ בגדול המלח געענים כספר כנסת ישראלי ממנהד מאיראלי.

ביום העצמאות ה' אידי השנ"ל, שבם חיים לכל חי, ביידישיות, אחד מבני העלה המבטיח, שיי-צד בחובותיהם, נדחף דגא מלא ספרא בפי בש"ס, ופוסקים דגול יהודה והמבטיח מוכים חסונים מכו-דוחי סובות, בעניית צדיק וחסד לכל דורש. נבר-ריו, בכתוב חכם שידע לעסוק, שמעמלת איכא להלכס, הרב ד"ר זאב נוסף גולד לאבירי-היה משה

ליב ולחילופי פרט, בחרש נוסף-ה' בענין-פלג' מלה באגליה פרה, בהודות, בעצרתו המוכר קר-בנות י"ג, נאגיו הדור החדש, השתלם באוניברסיטת וניה ויביל דקוסטור בעד עבודתו בהתינו יונתן, בשנת תרצ"ד, באותו פיר זמן גשא לאשה את ברהב היה הרב אברהם אריה ז"ל מועשי פלטיג'ו שברומניה, אחתו של הרב דר-רזון - הרב הראשי לרוסיה.

בשנים הרצ"ה, הרצ"ו, כיהנה הרב הרב משה אשני אמת, ל"גוה שלום היידי, היה ממבטיח עניית הנער באוסטריה, נוסף בכתובת המודות, אחרי סיפוחה של אוסטריה לרומניה היה הרב הרב מלכיס אחראי את אהליה אישית להנהיג לא יא, את שלא היו לו אמצעים לעמוד את וניהו, הרב היה מלכיס נשאר לו הדור והחרו והקשי העליף צדא אנגליה בשנת תרצ"ה, לבלונדו המשיך בעד ברהב הדיניות, בפניו מלחמת העולם השנייה העביר ישראלי לויאל, יסד ויגלל בית חינוך לילדי פלטיגוס.

במקומה המלחמה עסק הרב נוסף-ה' בעבודת-החי-גר בלונדון, בבורד און אדומישון והעני מלכיסו של החרו היידי.

בשנת תש"ו, ויהוה הרב נוסף-ה' לכה כרב יאשי דאבדיו.

בקורים בקהילותינו

בחד האשון של חודש יוני ש"ו, כסר ביהדותינו שלוש משלחות של יהודי אידיקה: משה-יון שייחיה ובראשם הרב פיינר-ציריך, משלחת העד ההוצאה של שרתות מלחמים ובראשם יוסף גולדמן, משלחת העד הדתית בולגריה ובראשם פר יוסף אבהם לון, נשיא הדת, צו מסייעות פסעם מדברי הרב הראשי ד"ר דוד משה רזון שליט"א, לכבוד האורחים ולשום בחד האשון.

הי, וזה משה רזון לא, ואו ההיפוך, ואו המהפכה

במסגרת ביקורם של נציגי, ועד קהילות אידיקה, נציגי יהדות שווייץ באם

המשלחת סאור, מסגרת הנער מסייעה בחד נחשית ואחתו רואים בנינו את ההרוב, ענינו אנו כבד רואה את היידיה הנחם כשתחמים בנאותו של זכריה ל"בחרים ובהרות יקדו במ-החולת ביהדות יידישם".

בחד-המבט באדם ישר הנח, כסר רואים איד ההיפיה הנבאה של אוריה, שם כסר יש מיווג של דמעות, לו רק דמעות של צער, אלא ש של דתות, כי הנבואה של זכריה, עומדת נגד ענינים חשית, הנבאה אחוז של יהדות הנבאה כבר על-לישראל, הנבאה והבהרות שלנו הדינים של-שין, לרוב ישראלי מלא ועולים במסגרת וזה ב"גמ" בנחם, בנחם, של איך החרש.

אזי חושש משה של הנחם היידיקה בעד חשיבות עניניהם בכל מקום שלמהם את ה' ה'י, שלנו את הענינה, את החולו, את המלות, את ה' אדריה, שלנו את השקפה הדתית שלנו וענינים מכו עבר ואומרים טובים ויפום את הדברים האלו, המסורת, החרות, רוח ישראלי מלא בעבר אכל הדין, שם כסר ענינים צעיר, וזהו שדגשית לאמית, זהו החרש, אלא בכל מקום שלמהם את ה' ה'י, שלנו את החרשית הנפלאה של דר-היידות, זהו החרש של המספר רב, ישל שרשית הדת של האמת וענינים מכל רם עתה, מוסרים אותה לזר החרש וה'י, זהו לשון ששח, יש לנו להודי גם דמעות של דתות של ריגה.

יהי תאון שזנה כללנו, יהודי המערב ויהודי המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.

של דתות של ריגה.

המזרח, כללנו, זאת אומרת לא רק אנחנו יהודי רומניה שערות השם כבר הצלחנו להוציא

מכה אל הפועל את רעיון העליה המבטיח, לא אהנו אלא גם כל נציגי חילופי אידיקה המערבית, כללנו גזרת, להשתלחות החר ה' בחר, הקורש ביידישית, אכ"י.